

94

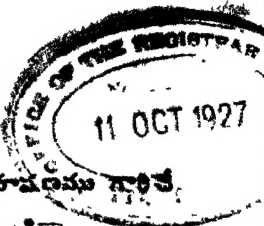
• స్వీకర్తృభంగము.

335-నందకము

ఇయ్యది.

భీమవరం కా ప్రత్తిపాటి నాగభూషణము గారికి.

రతియింపబడి ప్రకటింపబడియె.

మొదటిభాగము 100 ప్రతులు.

భీమవరం

భీమవరం చిల్లార ముద్రాణాలయమునందు

ముద్రితము.

32

మొదటి భాగము

1927

[వెల 1—0—0]

లక్ష్మీ గర్వ భంగము

కవితానాటకం

భీమవరం కా ప్రతిపాటి నా భూషణము గాంచే

* చిరునవ్వుతో ప్రకటించబడినది.

మొదటికూర్పు 16.00 పైతలు.

భీమవరం

భసలక్ష్మి విలాస ముద్రాగారమునందు

ముద్రితము.

ముఖ్యమైన అచ్చరస్వరములు.

అక్షరము	సంఖ్య	అచ్చరము	రస్వరము
1	13	అ	ఇ
2	14	ఆ	ఎ
3	5	ఇ	ఈ
10	13	బుట్టి	బుట్టి
25	2	బిందంబు	బంధంబు
28	18	కెవ్వరైన	లెవ్వరైన
31	26	హిలస్వయాద్ది	హిలస్వయాద్ది
35	14	నిటిదయ	నిటుదియ
48	14	బుట్టి	బుట్టి
48	17	బొత్తెని	బెత్తెని
49	14	తేయమయేళిత్తునైన	తేయమయేళిత్తునైన
49	12	నంతోమముతో	(నంతోమముతో)
53	25	మనదలంపన్	మనదలంపన్
64	7	(తనలో)	(ప్రకాశముగా)
81	13	లెక్కజూడక	లెక్కజూడక
82	8	టీబ్బు	టీబ్బు
86		(తెరచుండు)	
86	6	రంగము నాగభూషణుని తేరి	(తెరచుండు)
86	14	రంగము నాగభూషణుని తేరి	
87	31	బొత్తెని	బొత్తెని
88	30	మరల	మరల

స్తుతిగీతములు

౬॥ శ్రీకృష్ణాది వెల్లకుల | శీలుడు వెంకట మాచిరెడ్డి వం
శాశ్రయ డాధనాటకివి | శారదుడా హరిహరపంకజా
స్తోత్ర సుధాశిత భ్రమరి | తుల్యుడునై దివిజూరగన్న సు
స్లకిని మధురందలతు | శుద్ధమనంబున నిస్తుస్థికిన్॥

౭. ఇస్కాహి జీవి సగమా

న్యమ్యున జూచినన్న ♦ నిత్య చిసమా

యమ్యున ముమ్మనీని కు

లమ్యున వెలుగొందరాజ ♦ రక్షితుడలతున్

౮. అత్కలబుల నా

తాంబు లణచిన్న ♦ ఎర్రేచ్చకృష్ణ

జూపిన పోతానత్తుల

దీక్షిడా సుబ్బరాయు ♦ కీరుకపిలతున్॥

౯. నల్లపుడు నానై క్షేమము

నల్లంబున గోరునట్టి ♦ యురుకుల నెరుగ

వల్లూరి సుబ్బరాయుని

పల్లవ చరణాబ్జములకు ♦ బోలున లోపల్తున్

౧౦. తరియింప నాటిజన్మము

మురియునునా

బరునడిచి గ్రంథచతుము ♦ మునెరికేమన

సాయము జేసిన

నెండు శేషరావు ♦ బ్రస్తుతి జేతున్॥

౧౧. నాదనశిలిములు నిడిమా

చండాదారులకు సకల ♦ సౌభాగ్యములన్

గిందర్పి జనకుడొసగగ

బొందుగనుతియింతు గలుగ ♦ చూర్ణాయువులున్॥

విజ్ఞాపనము .

అయ్యలూరూ' నేను కిద్దాభిలాషినిగాని విద్యాప్రేమినిగాను. ఇందు శ్రీకృష్ణభగవానుని కృపా. లేకంబున నాకొనకనక సమీపి వి తానెక్తచే నమితోత్సాహినై భక్తిజ్ఞున నీతిదాతు మునో ప్రహ్లాద, విజయసేన, సోదామిని. లక్ష్మీగర్వభంగము, వైరాగ్య, నాటకము మును. ప్రహ్లాద, హరిశ్చంద్ర, కచేగోపాఖ్యానము. కన్యకా బు గాణము, అనంతవృద్ధినాథి నతి మ -- యము, దేవీస్తోత్ర శాసనము హరికి ధామ పృథుమంబును లక్ష్మీస్తోత్రసంహితా మునును గుంపివాని శైలగ ధ బుల రచించినాడ గాని, నేను గ్రంథదీక్షకులచే నచ్చుగూర్పించి ప్రచురము జేయఁజేయాలమి విభునునొరంఘంకనై కన్యస న బడుచుండ నేటికైదై కరుణచే నగ్రకులమును విద్యాభిలాషియు సర్వోత్తముండును దైవభక్తుండునగు భీష్మవరపు కోట్ల నకిలు మ||రా||శ్రీ నందూరి శేనారావుపంతులుగారు నాపరిశ్రమ, పరాకాంచి మిగుల గరుణారసహృదియులై నన్న చింతించవలసిని గ్రంథముల బ్రచురముకై నాకప్తముసఫలీకృతిమనొందింపఁగిని కృషిచే సేదిన నినాకునుత్సాహమునగల్గించి తమమిత్రబృందముతోను మున్నటి చిప్రథమమున లక్ష్మీగర్వభంగమను నాటకము నిండునపాఠించిన దాతలద్రవ్యసహాయంబున నచ్చుగూర్పించి ప్రచురించుటయు దాని వలనలభించుద్రవ్యముచే మరయొక గ్రంథంబును, నిట్లన్నియుగా నొక వడించుటయు న సీచండాదారులకు బ్రతిగ్రంథ మొక్కొక్కసరితినిది తముగానీయ నేర్పాటుగావించి నాజన్మసాఫల్యముగావించిన శ్రీ శే షారావుపంతులుగారికిని యీగ్రంథమునంగల లోపంబుల దుఃఖితో నరసినవరించిన బ్రహ్మశ్రీ వడ్లమాని చిరంజీవిశాస్త్రి కృత్తి వెంటి నుబ్బారావుపంతులుగార్లకును అనేక విందనంబులర్పించి వారికాయు రారోగ్యైశ్వర్యైశ్వర్యభివృద్ధికోసంగ శ్రీకృష్ణభగవానుని బాగ్ధించుచున్నా వాడ. దీనితరువాత సోదామినియనునాటకమును వెలువడించబడును

శ్రీ గు	పూర్వదా	నివాసము	చంద్రుడు.
గాజాననానా వంశకుల కృష్ణులు	} ఒమోదారు	చిలకలూరుజేట	5
సంహారాపుపంతులుగారు			
రాష్ట్రీ నలమూల శేషారావుగారు	కట్టలు	మీమనం	5
10,000 సంవత్సరాలుగారు	"	"	5
" పుష్పలూరు గోపాలకృష్ణ	"	"	5
మూలపంతులుగారు	"	"	5
" కొంపిగూడ సామ్యవారాయణ	"	"	5
పంతులుగారు	"	"	5
" పాతల అచ్చుతామయ్య	"	"	5
పంతులుగారు	"	"	5
" గుర్రుల నరసింహుల	"	"	5
పంతులుగారు	"	"	5
" అన్నోట వీరరాఘవరావు	"	"	5
పంతులుగారు	"	"	5
" మునుగూడు సుబ్బారావుగారు	"	"	5
పంతులుగారు	"	"	5
" దివికల కట్ట నరసింహుల	"	"	5
పంతులుగారు	"	"	5
" మున్నేల కట్ట గోపాల	"	"	5
పంతులుగారు	"	"	5
" బుద్ధిగూడ సోమయ్యుల	"	"	5
పంతులుగారు	"	"	5
" స్వామి సుబ్బారావు	"	"	5
పంతులుగారు హెచ్. క్లాగ్గు D. M. C.	"	"	5
" చిలకలపూడి రామయ్యగారు	"	"	5
డి. వాడ్ D. M. C.	"	"	5
" బండారు కొండలరావు	"	"	5
నాయుగారు డాక్టరు	"	"	5
" నన్నాప్రగడ వంశకుల	"	"	5
సుబ్బారావుగారు	"	"	5
" తిరువర్తి విశ్వనాథరావు	"	"	5
పంతులుగారు హెచ్. కె. యస్. ప్లేట్టరు	"	"	5
" నామసోమయ్య	"	"	5
నాయుగారు కటాంక్టరు P. W. D.	"	"	5

పులనర్తి లక్ష్మణస్వామిగారు		
మచ్చంటు నీ లాభదూర్ణ	ఆపవీడు	5
వేళ్ళ వెంకటాద్రిగారు		
ల్యాండులాన్సు	పాదాపని	5
,, వేళ్ళ సుందర్ రామరాజు	య వక్రీలు భీమరం	2

దంపిల సహాయముజేసి వాళ్ళిట్లు మందువెలుపుడు గ్రంథముగా ముద్రింపబడును.

ఈనాటికి ముసవచ్చు పాత్రలు.

పురుషులు

జనార్దనమహారాజు

మూర్తి

సారదుడు

నాగభూషణం

పిల్లలు 4గురు

విష్ణు

కిలి

కాముడు

కోకభుడు

కోభుడు

మోహుడు

నిదము

సత్తురుడు

లైవాడు

సాదరావు

లిశెట్టి

షగిరి

ర టుటవాడు

దిగవాడు

గౌహ్మణుడు

రిసేనది

సుబ్బారావు

పాటదాస్

స్త్రీలు

లక్ష్మి

నరదము

అదృష్టము

శ్రీహరి

నరిహరి

పౌధా పాత్రలు

జనార్దనడు

నారదుడు

నాగభూషణం

విష్ణు

కిలి

స్త్రీలు

లక్ష్మి

శ్రీహరి

ఓం

లక్ష్మీగర్వభంగము .

ఉ. శ్రీమణీయమై మిగుల ! జెన్నలరారెడిపారిజాతస్వీ
కారము కై నిజేశుదన | కాలనుదన్నిన సత్యనా తులా
భారమునట్టునందులసి | వ్రతముచేతబరాభమించెనే
వారిజనేత్రి తత్పూవయ | వాసుడు కృష్ణమమిమ్ము
బొచ్చుతన్

(జనార్దనమహారాజు మంత్రి కూర్చుందురు)

జ—అమాత్యపరా మనవుగంబుఁగల చతుర్వర్ణములవారును దమ
తిమ విద్యుక్త కర్మలననుసరించిదారిద్ర్యచేవత కడమియక
భగవత్సేవానందులై సత్యవచోధగార్థకామ మోక్షాభిమా
నులై సుఖంబునం బరగుచుండిరే!

మం—నృపచంద్రమా! యథారాజా తథాప్రజా అననట్లు సత్య
మున హరిశ్చంద్రునకు శాంతమున శ్రీరామునకు త్యాగమున
శిబికి పరాక్రమమున బరశురామునకు భక్తి; బ్రహ్మాదునకు
బ్రతిమానులై వైకుంఠమునుండి భూమింగల సర్వభూతములం
బాలింప గవ్వతిరంబనియెంచి యానారాయణుండే జనార్దననా
మంబున నిందవతిరించెనోయనుకట్లు దమరవతరించికరు గారన

ప్రవాహమున బ్రజల నోలలాడించుచుండ నింకేమి శోష
ముందును,

జ. — నేనదియేగోరువది గాని,

పాట.

ఎంతో! సందేహముదె! నాదుమానసం! చివు! డం!

వంతసమున సకలవేద | శాస్త్రవేత్తైకనగాని | మొదటరాజనాజ్ఞ
యంచు! పిదపనొచ్చు దేవునాజ్ఞ ||యెం!

అందుకుతగు కారణమే | మైనగలిగి యుండునొక్కొక్క | మదిని చిరి
జేసిదెల్పు | మంత్రీవర్య వివగదలతు | నెం!

జం— దేవా రాజాజ్ఞయే దైవాజ్ఞగా నెంచవలెననే భావముతోరాజ
భక్తినిబోధింప కవులిట్లు వ్రాసియుండువచ్చును .

(తెరలో పాట)

జ— అదుగో హరిభజనజేయుచు నాదమానీంద్రుడు వచ్చుచున్న
వాడు. ఈసంశయము వారిచే నివారణకాగలదు.

(గౌరవుడు ప్రవేశం.)

హరినారాయణ గోవిందా సక | లాని పాలగిరిధారీ | కరివందా
కలుముల చెలిదొర | ఖగరాద్గయఃమురారి ||హ||

సురారి భంజన పరాత్పరాభువ | ధరాదిభూతవిమర్ధనా | మరుజనకా
మందర గిరిధర | సరసిజయన పరాకా 'హ||

జ. మం.— మానీందా! వందనము. ఈయాసన మలంకరింపుడు.

నా— రాజేంద్రా! మీయందరకు తేనుమా

జ— మహాత్మా! భవదీయాచగ్రహంబుచే సందరము నుఖులైయు
న్నారము తమకెచ్చటనుండి యిచ్చటకు విచ్చేసితిరి.

నా— క వినినంత దృప్తినొందక

గణగొని యుమానాటకమును | గెగొనిసారం .

బును వెల్లడించి ప్రచులకు

మనమున హరిభక్తిగొల్పి | మసలుచునుంటిన్

జ— ఔను అన భవము లేనిచూటయు నందమెరుగని పాటయు న
విశ్వసనీయములుగదా దేనా ఈ జగత్పాటకంబున దమకు
చూచిన విషయములలో ముఖ్యమైనవి గొన్నిటిని తెలవిందు

నా— సీ నరులకు బహువృత్తి • సరవృత్తి బహులకు

దనరిచరించుగొం • దరినిగంటి

కండితముకు భక్తి • పామరులకు భక్తి

దనరిచరించుగొం • దరినిగంటి

భోగిజ్ఞానులకు భజన • త్యాగిలాభువచున

బరికించువారిగొం • దరినిగంటి

ప్రభుసేతి భటునకు • ప్రభునకు భటసేతి

దనరిచరించుగొం • దరినిగంటి

గీ" స్త్రీలుబుధుల పురుషులు • స్త్రీలవృత్తి

దనరిచరియుంచు వారిగొం • దరినిగంటి

జూచితనికెన్నియో గడు • జోద్యములను

బూటకంబైన బ్రాహ్మణ • నాటకమున

జ— ఆహా ప్రపంచమొక యవసీతికిరంబైయున్నది. మహాత్మా!

నాయీనందేహంబును వారిపుడు రాజాజ్ఞ కై వాజ్ఞ యనుట
లో మానవమాత్రుండగు రాజాజ్ఞ ముందుగా నుచ్చరించుట
కేమైనగారణమున్నదా!

నా— ఆ లేకేమి వినుము

క. విహపరములురెండింటను

నిహమున రాజాజ్ఞపరము | నీశ్వరునాజ్ఞన్

సహజముగ జెల్లునందున

నుహినరపతి ధర్మవృత్తి | మసలగవలయున్॥

మం—సత్యము సత్యము దానిభాము కాగుగ సెలవిచ్చితిరి.

జ—మహాత్మా! తమరు సెలవిచ్చినది నాభావమునకు సరిపోయినది.
పరసుఖములనీయు భగవంతునివలె నిహసుఖములనీయు రా
జాలును సమర్థులైయుండుము

గీ! మత్సరంబునదుర్వృత్తి | మరగిచ్చువులు
దమసుఖమెగాని ప్రజల దు | ర్దశహగోరి
తెలసి రక్షించు బుద్ధిని ! గలుగకున్ని—
యణిగిపోదయ్యె చారిద్య | మనడిమాట!

మ—యదార్థము. అందరు దమనోటి ధర్మపరు లేయినచో చారి
ద్ర్యమన నెవ్వరెరుంగుదురు

నా—రాజా! నీనత్కీర్తివినియే నిన్నుజూడవచ్చితి. నీవు మిగుల గరు
ణారస హృదయుండవు. సార్థక నామధేయుండవని నీవాశ్చ
ములచే గ్రహించితిని గాని?

కీర్తన.

మానవునకు సాధ్యముగాదది విను | మా చారిద్ర్యము రూపు మా
వగను | మా | పూనికతోదా నెన్ని మార్గముల | బొందింపగదలచిన
శిరియుండదు | మా | వారక మానవు జేపనికైనను | గోరిప్పుయత్ని
ము జేయుటెగానీ | వారిజగర్భకు గృవగనకుండిన | వట్టిది తత్ఫల
ముండదు సుమ్మా | ధరపతి-గనుమిడి-దెలిపితి-స్థిరమిడి | అరయుము
వారల పుణ్యవశంబున | నదృష్టము జేబట్టినగాని | మా!

జ— మానివరా! తమరు పొరబడుచున్నవారు. ఇహసుఖములనీయు
నీశ్వర కృపగావలెనా? ప్రభువుచాలదా.

నా—చాలదు. ఇట్లుచినుము.

కీ నరుడంత గృహీనినల్పిన

గురుత్తర కల్మాషునరణి | గూఢును కలువల

ఎరువెంటే బోసిపాటిన

గురియకవన్నబు నైతు | గొనునే ఫలమును |

జ—అదిజేరుమాట. కర్మచే కలిమిసంపాదించలేకపోవచ్చును. నీరు
లేమిని చేను పండకపోవచ్చును. గాని, నదీ జలింబులంగొని
తెచ్చి ఇంచుపైరులట్ల ధనంబుగొనితెచ్చి యర్పించిన నాత
డేల బాగుపడకుండు.

నా—అట్టిచ్చిననూ నిలువనేరదు

గీ॥ వసుమతి సన్మృత్యు మతుడౌ | వానికల్పి
నాకీశభలాంబుల | న్యాయమొదవు
సట్టుల సద్విప్రు హీనుడౌ | నతనికల్పి
దంతిభుక్త కపిత్థమైతరిగిపోవు |

జ—

పాట

మానిచంద్రమా | సందియంబు దీర లేదునామది 'మా'
అనఘ కోననత | అభిమి వ నెవ్వ | జైన బాగుడుటకబ్బరంబె
స దియంబదేటికి ||మా|| ధనమూలం జగ | తని బల్కులేదె ! క
నకమున్నవాని | కంత హస్తగతమె | ఘనలైన విద్యా | ధనలైన
యుక్తి ! పశులైన వాని | పాదసేవ జేయుచుండు నిజముగ |

నా—(తనలో) ఆహా సుఖముని మగురూరాజనక్షీకళంకబొండు
పీడించుచు మూక్షద్వారింబున కడ్డుపెట్టుచున్నది. దీనినెట్లు
దొలగింతును చెప్పుమా.

జ—

చ॥ ఆనఘచరిత్ర మోచుదుల | కడ్డముజెప్పినం మనాగ్రహం
బును మదిజె దనద్దు యతి | పుంసనాపరిపాలనంబునం
దికటకు గూడులేనియొక | దీనజనుండమ ప్రేలుబెట్టినా
కనులకుజూపిలే నచిర | కాలము గాతని ధన్యుజేసెదన |

నా—(తనలో) బలే మాచినమయము జ్ఞాపనది, ఇకనికంటియున్న
 యీగర్వంబును యింతకు ముందీ పురంబున జూచిన కట్టెల
 నమ్మకొను దీనభక్తుని దారిద్ర్యంబును బోదోలుటకై తగిన
 బీజంబు నాటెనగాక. (ప్రకాశముగా) రాజా! అట్లయిన నీ
 వొక బాసరివేసంబున నామెటామ్ము చూపించెద.

మం—దేవా! వారేల. నేనవచ్చెదగొనిపోడు.

జ—కాదు కాదు నేనేబోయెద. పరియునింతిటిసిండి యిహనుభము
 ల నెవ్వరేదిగోరిన నేనిచ్చెదనని పురంబంతి ముటాటబావుము
 మునిందా పోదము రండు.

(తెర వాలును)

(కట్టెలమోపుతో నాగభూషణం ప్రవేశం)

వాట

కట్టెలా మోపునూ గొనరే | పురజనులారా! క

యిట్టి చీ మటాచెరుకూ | యెవడు గోరినదొకకు మీరు ||
 చెప్పకొక్క యోపకొచ్చి | చెంగీగన్నగి జీరిమోపు | గిక్కి
 తెచ్చిరాదాదాని | గాల్చి - చూచిన - నాణ్యము - తెలియునాకి
 అయ్యలార అమ్మలార రండు యామోపునాచి | అడగునాడై
 ధర హకు తానెంత స్వచ్ఛమైన తొడిమయోగిల్లిన | చా
 ధరకు నేవిప్రియించెద || క ||

అక్కటా! రెండుమామములు గడచిపోయినది, నోరుబగులార
 చుచు కాలుపొక్కులెత్త బురమంశయు కుంపితి. నేడితమిద్ది
 సమో బుగ్గెనెనమా గట్టెలడిగినవాయుగాను. నాకాయాస
 మెక్కుడగు నున్నది. ఈ చెట్టునడచు ఈ మోపు దించుకొని
 కొంత తడవు విశ్రమించెద. (మోపు క్రిందబడదై చి కూ
 ర్చుండును)

(హరిదాస్కుల వేషములతో జనార్ధననార్థదుల ప్రవేశం)

నా—రాజా అచెట్టునీడను కట్టెలమోపుబడవైచి అశబ్దోయసుగో
సుచున్నాడు. మనమీచాటుననుండి వింకము.

నాగ—

ఉ॥ వేళువజాము మేలుగొని | వెల్లితి గొడ్డలిచేతబూని నే
ప్రమాకునకొక్కొక్కొమ్మని | రాల్చితి రొక్కలముక్కలయ్యెనా
కాకలిచేత గర్భమును | హా తపతిష్ఠిత కాలునెత్తియునే
భిక్షర్లు దహించెనెక | వీడగజొచ్చున ప్రాణవాయువుల॥

హా! సర్వేశ్వరా! యిదమా శీచిదారి. ఈవినుబెట్లు గడవగలదు.
చాకుడిదితి నిన్నుచూద్దటను | గ్రుక్కెడుగంజిని నాచుభార్యమున
గడచినరాత్రి చారెగు | గంటెలజావను దా'గెబిడ్డలున్
దశదఫలాడి రాత్రియొక | తవ్వెనుకలు గాచిపోసినన్
గుడిచితి నేమగూడరెను | కూపనెరుంగక నిల్వనేర్తురో॥

ఉ॥ కట్టెలన్నిచూచిలను | గైకొనివత్తునటంచునామయిన
బెట్టుకకి న్నిచ్చివలను | బిడ్డలు గాచుకి జూతురక్కటా
యెట్లు దత్తిహస్తముల | నింటికి బోవునునేమిజెప్పుకన్
కిట్లడినయ్యెమా యిటుల | గానలజేయుటసేకున్యామమా॥

ఏమీ. వెట్టిభ్రాతులుదిగిలి మైమరచుచుంటి నే. సర్వేశ్వరండు
దయామయుండు. సర్వేశ్వరపుక జీవులకి రాక్షసరక్షి
సన్నడుగాని అణుమూఱిమెసయు లోటు గూర్చిక వాలించు
వాడు,

సీ॥ దిక్కనింపినమ్ము • ద్విజమ్ముగకోటికి

దినభక్తితోటికి • దండుచుండె

గతని వెయనివేమ • కానంతిరలకు

దోయములోనెచ్చి • యోముచుండె

నిష్కామచిత్తులై ♦ నిష్కళేసడివారి

నరసిమోక్షంబున ♦ కంపు మండ

కఠిన శిలలమధ్య ♦ గలకప్పలకునైన

జాలిన జలమిచ్చి ♦ సాకుచుండ

గీ! నుదకములు సూర్యచంద్రులు ♦ నోషభులును

వసుధజీవులకువయిక్త ♦ వసతులన్ని

గలుగజేసిన వారినన్న ♦ గావలేడె

తప్పక నొసంగు కర్మకు ♦ దగిలఁఫలము!

ఇంక నింటికిబోయెద. ఆ జగదీశ్వరుడే రక్షింపగలడు. (మోపు నెత్తుకొనిపోవును.)

జ—మూలచ ద్రమా! నేనెంతపాపాత్ముండ, ఇంతకాలంబునుండి యు నిట్టి భక్తిజ్ఞానంబులుట్టి దునిభక్తుడు దారిద్ర్యముచే బీడింపబడుచుండ దెలసికొననైతిని, నరే, వీని గృహంబును, భార్యాపుత్రాదులనుగూడ జూతమురంపు (నిష్క్రమింతురు) తెరవాలును.

రంగము—నాగభూషణం యిల్లు.

(కారద జనార్ధనులు మరుగుగానుండును)

(నాగభూషణం భార్య మహుష్మిత్రపరుడును నలుపుకు కొడుకులు చుట్టును కూర్చుండి)

పాట

1. అమ్మా బువ్వకెత్తు మాకాయ్యెనమ్మా
పుమ్మిరాదు ప్రాణములును | పూడుచుండ నిలువజాలిన
2. కడుపువెక్కు నంటిబోయె గంటజూడవమ్మా
తిరిగిపోవుచుండకండ్లు | దేహమెల్ల చెమటబట్టె!

3. వట్టిబువ్వ నాకొండ్ల ! ముద్ద బెట్టవమ్మా
పాడ్లనన్నా పెత్త లేదు ! పొక్కిజాడుమాకలయ్యోన!

4. వత్తిగంజి యితయైన ! వరిగపోవమ్మా
కుత్తుకెండిపోయిమాట ! కూడరాకపోవుచుండెన!

1. అందర బ్బాయిలూ యిండాకే నీనెచారు. మాకింకా
యెప్పురైతావమ్మా ఊ-ఊ-ఊ

2. అమ్మా! మూగుపులుచూడూ. యెలాతక లేతాండయ్యో

3. అమ్మా! నీకు దండం పెడతానే యితచచ్చిగంజి పొయ్యే.
మ—(కూర్చుచి) హా! జగదీశ్వరా!
పాట

నేనెట్లు బావువానన ! యీపసికూనల ! ఆకలి బాధను నే!
ఉన్నదివీరికి ! ఊపిరికెన్నుల ! యందుమాటరాకున్నదినోట ! అన్న
మన్నమని ! నన్నుజుట్టుకొనె ! హా యిక నెటులో ! ప్తమగాక ! నే!

నాయనలారా యేడ్వబోకుడు ఇప్పుడే మీనాన్నగారు నూకలు
గొనితెత్తురు. వెంటనే కాసిపోసెద. కొంచెముతాళుడు.
పి—ఇంకెప్పుడేంతి. అప్పిరేపాడ్లన్నయింది. పోనీ నువ్వెక్కడపోతే
మానాన్నగారితో చెపుతాములే. అన్నయ్యా నాన్నగారి
దగ్గరికెలుతాంరాండిరా (పోబోవును)

మ—(పట్టుకొని) నాచంటికూనలారా! ఈ యెండలో నెక్కడకుపో
యెదరు. మనయద్భుతములిట్లుండ మీనాన్నగారెమిచేయుదు
రు. వారువచ్చువేళయినది. నిలుపుడు. ఈమంచితిర్థము బు
చ్చుకొని కొంచెమునేపు యోపికబట్టడు. (దాహమిచ్చును)

ఉ! గ్రాసముపూటకై నగతి • గాననియిట్టి దరిద్రురాలకీ
వీనుల సంతతిన్నిడగ • నెప్పుడు శోరితినయ్య మాధవా
వాసిగ ద్రవ్యవంతులతి • వాఢనుగోరిన నీయవేమి హా
దోనముగాదె బిష్టలిట్లు • దుఃఖమహంబుధిగుంగజూచుటన

(కట్టలమోపులో నాగభూషణ ప్రవేశం)

పి—అన్నయ్యా! అదుగోనాన్న వచ్చాడురో! (అందఱుకాగలింతురు)

1. పి—నాన్నా నాకు మికాయితెచ్చావా.

2. పి—నాన్నా నాకు చొక్కా తెచ్చావా.

3. పి—నాన్నా నాకు చెప్పలు తెచ్చావా.

4. పి—నాన్నా మా అమ్మ పొద్దున్నుంచి బువ్వెత్త లేదుచూరు. మే
మేరిత్తేమీనాన్న మాకలు తెత్తారు. వొందిరెంతానన్నది
నువ్వు ఇచ్చి ఆకలాతాంది నాన్నా కరువుచూరు.

నాగ—(మోపు క్రిందబడవైది) హా నర్వేళ్ళరా! గుబ్బిలకునేనే
మి తెప్పుదు. ఏరిబాధజూచి యెట్లునహింతు.

వాట

హా మముస్-నిట్టుల-గాని-కట్టుట | న్యాయమానె నీకుదైవమా||
భూమిని మాతో టులనెందుకుయిటు | బుట్టింది వో బ్రహ్మదేవుడ!
ఏమిసార్థకము మముబితికించుట | యిటులను దారిద్ర్యాంబుధిద్రో
చుట | సామజవరదా ననునీవాకవా | మఱిముగా జేసిన మేలగుగ
ద !హా!

మ—అకటా! నేడంతమ్మినము. కట్టలమోపునెవ్వరు గొనకైరిగా
బోలును. భర్తము దొరకనందులకీ నానాధుండు బిడ్డలకేమి
యూతెప్పలేక విశ్చెష్టితుండెగూలబడియె. ఈనమయంబున
ద్వార్యవదేశంబు జేయకున్న ప్రభూదంబురాగలదు. (ప్రకా
శముగానహించి) నాథా! వందనము ఇంత కూలొమునై
యితర విచారమేల. లేండు కొంచము దాహశాంతి జేసి
కొనుదు.

నాగ—కాంతా! నాకెందుకీమొండి జన్మ.

క. తెచ్చుచు తినుటకునేమా

నిచ్చును మారండియంచు | నదురుగగోకుల

శివీర్తి శాంతిశాంతి

జన్మినశవమెరినేమి | సార్థకమబలా
మ—నాథా! యిదిమనమెవ్వరికిని బట్టవలెకా. విచారించిన నేమి
ఫలము.

క! దానము ధర్మంబెరుగని
మానవతతి జన్మిబుట్టు | మనవలె నిలలో
గాన నిపుడెడ్యనెట్టిక
దీనులరక్షించ విష్ణు | దేవుడులేడ!

అలడదెయో మూలము జూపక మానదు.

జ—నారదముషీ! వా! అబ్బబ్బ! సహింపజాల.

ఉ! ఆకలికోర్వలేకనుతు • లట్టులగొల్లున గోలపెట్ట దా
నాకలిబాపు మార్గమర • యంగనరాకిటుతల్లిదేద్యనే
నేకరిణింభరింతు నిక • నెవ్వని దిక్కనిలండినెలపై
శోకముతోడ గూలనెటు | జూడగనోపుదు విడిదుఃఖమున్.

నేనిప్పుడేబోయి వారిదుఃఖముబాపెద. (పోబోత్తున).

నా—(తేయిబట్టి) రాజా ఆగుము యింకవీని గుణవిశేషంబులందెలసి
శాంతము. రమ్ము.

పాట

వనమాలి వనమాలి | జగదవనాగురుబలశాలి | భజరే "వ||
వనజవిలోచన వరగుణసదనా | దనుజవిమర్ధనశౌరీ | వరతాపసహృ
దయవిహరీ | ఖల-కనకాక్షునిసంహరీ | అల-కనకశ్యపునిగౌరనుజీ
రీ | కనికరమునబ్రహ్మదునిగాచిన "వ||

జేయ రాంగురు బిఘ్నదేహి

నాగ—ఓహో! శాంతా! ఎవరో హరిహాసులు వచ్చినారు. మనమ్ము
ధన్యులము. భాగవతోత్తములారా! పంజనము.

నా—సుఖభవ సుఖభవ

నాగ—(తనలో) అయ్యో ఏరికిట్లుటకు పిడికెడువిశ్వాసమేనూలేక...

ఈభక్తుల మూరక యెట్లుపొమ్మందును.

మో ధనమానాస్తిబలంబునున్న హితులా & తఃస్మార్త నంచారులా

గనవిద్యావటిమంబురక్కి తెలివా & కాసంతయున లేదుజీ

వనకూ సీచము శ్రేయంబరమునం & బంధుల మదీయగజల్

ఘనమేమందిటు బుట్టజేసినివినన్ & గంజాసనా భూస్థలిన!

మ—నాథా! విచారించకుదు. ఆమహాత్ముల నేనెత్తులించిబంపెద.

భక్తాగేసకులారా! తమరాకచే మేముధన్యులమైతిమి. ఒక్క

తృటికాలమిదు విశ్రమింపుదు. నేనిప్పుడేవచ్చి మిమ్ముల న

తక్కిరించెద.

నా—సాధ్వీమణి! యొక్కచోటనున్న మాకు భిక్షచేహరదు. పోని

మ్ము మరియొకచోటకు బోయెదము.

మ—మహాత్ములారా! తమరట్లుగయించిన మీమెట్లోవగలము. న

మయముననుసరించి తృటికాలము మిమ్మాపలసవచ్చిసిందు

కు క్షమింపుదు. మీరుమాజేరి భిక్షనొల్లకున్న మాజేవంబు

లేలే!

నాగ—అయ్యలారా! యీదామలప్రార్థన సంగీకరించకున్న మీపా

దంబులు నిడకువారుగారు. క్షమియిం చి తృటికాలమిదు

విశ్రమింపుదు.

నా—సాధ్వీలలామా! సరే పోయిత్వరితముగరమ్ము.

మ—చిత్తము (కట్టలమీపు గొనిపోజోవును)

నా—వనితామణి! ఇవితొందుగొనిపోయెదవు

మ—ఇవి ఈమహాకారునకిచ్చి మీకై బియ్యముగొనివచ్చెద.

నా—వద్దు వద్దు మాకిధినంబునచాలినన్ని బియ్యములభించినవి. అవి

పచనముచేసికొన కట్టలకే వెదకుదున్నాము మాకుచాలిన

కట్టలనిచ్చిన సంతోషించెదము.

నాగ—మహాత్ములారా! సోదేహమేమిటమనానెచ్చటకొదెబ్బ
యీ యామోక్షగోనికెచ్చి యందు బడస్తాడెద.

నాగ—వలదు వలదు కూకు పాపస్తలంబెక్కడిది. యీపూటకుచా
లినకట్టల మేమే గోనిపోయెదము. మీరు మిగులదీనులును
భక్తికోటిలోనివారగుటచే సర్వేశ్వరుడు మీకీబియ్యము నీ
య జూకుడోపించినాడు. గైకొనుడు. యీపూటబిక్షకు
మాకున్నవి. మాకెప్పుడుకూ కొరంతయుండదు.

నాగ—మహాత్ములారా! యిదీ న్యాయమా. దీనిలోపింప సర్వేశ్వ
రుండులేడ.

నాగ—అవును. ఇది వానియాజ్ఞమే. అది నర వేర్వరున్న జాకు దోసము
గాదా.

నాగ—మహాత్ములారా! అది నానువంభాప్పుట లేదు.

నా—అట్లయిన మీసత్కారంబునుంగొన మామనంబొప్పుట లేను.
(పోబోలెను)

నాగ—అయ్యో! భక్తవరులారా, అగ్రహించకుడు. వినియిస్తాననా
రంబు గావింపనేడెద.

(నారద జనార్ధనలు బియ్యమునిచ్చి కట్టలంగొంపొందుకు)

మి—నాథా! భగవంతుడు దయామయుడనటకు మిదియొకదృష్టా
లక్షణము. మనలవీడినంబున విజ్ఞులొప్పించినాడు. యాకవే వం
ప్రయత్నముగ్నవించెక.

(జనార్ధన నారదులు మూడుకువచ్చి)

మి—ఋషీంద్రా! భక్తాగ్రణ్యులగు వాదీనదంపతుల గనినంత
జన్మసార్థకమైనది. యింకనా ప్రతిష్ఠవినము.

నాగ—నీకుమారునిదంపతులకు భక్తవీరి

పరమ భక్తాను కూలుచె • బరగువీరి

బట్టిపీడించు లేమిని • గొట్టివైచి

కలుములుననూత్తననెల • గడువకుడః

నా—నరే! నీ ప్రయత్నములనేనుండుము. భోజ్యవచ్చెద. (తనలో)
అచిరకాలంబున నే యీరాజునకు గర్వభంగము ను నాగభూ
మనుకొక కిర్యంబున సిద్ధియగుగాక.

(చిష్టమిడుచు)

తెరవాలును

రంగము—కైకుంకము

(నారద చిక్షే నారాయణులు కూర్చుందురు)

లీ—నారదా! ఆనాగభూషణుని స్థితి వినినంతనే నాగర్పణు తరుగు
కొనసాపుచున్నది. ప్రాక్షమున జూచినవప్పుడు నీకెట్లు దెవో
గదా.

నా—తల్లీ! నాశీల, నల్లరాయియైననూ కరుగకుండునా

నీ—(తనలో) ఈ నారదుడు మోయిరువురకు చట్టదలగల్గించి, నా
చే నానికి యిహపరమఖంబులనిప్పించి బ్రహ్మనాటకమునాడు
కానిముఖి యీశ్వరమునందైన లక్షికో గర్వభంగము కా
గలదు. నారదా! తుదకేమైనదో చెప్పితివి

నా—నారదా! మునుపటి వారిభోజనములను శోధింపదలచి బ్రహ్మనడిగితిమి
బ్రహ్మములేక నరదు విజృంభించుచుండెడి ఆతని వెళ్ళవలదని
అనుహించితిని. అతనితోకలిగిచ్చి మాకై బ్రహ్మము లేనేను
యెడ మాకీ కట్టెలనిమ్ముని పోది మోహ్యుల బ్రహ్మమును
బలిమిని భావకర్పింపతిమి.

ల—అహ! యెంతవచ్చునోలు.

వి—అందుననే నీవనబ్రహ్మజాలపు

ల—నారదా! మీపరిశ్రమనావరతి యెంత పశుపాతముగానున యది

వి—దేవీ! భీరసభావాసియ్యాయ్యను కప్పు పట్టాభారభక్త మెయంగనట్లు
యింతకాలంబునుండియు నీత్ర వాహ్యదశ మెయంగలేక పో
యితిని.

చి—యంగమను కోటగట్టుటకు • సుర్వికిచెచ్చిన కూలివాండుయూ
బగలిచరించు పాణులు ని • బంబగు వారలక్షియుక్తులన్
దగ్గగహియించివారికి వి • ధాయక కర్మలనిచ్చి దానికే
దగిన ఫలంబులెక్కనిడి • తక్కువగాక నొనంగుతుండెదన్
ల—నారదా! అపుడురాజేమనెను.

నా—మిగుల చింతించి యిట్లు పరిజ్ఞతేనె.

గీ॥ కడుపునిండంగ బిడ్డల • గన్నవీరి (అనుపద్యము) వబ
వి—(నవ్వుతు) నారదా ఆజన్మాన్మదు నాకుపరమభక్తుడు, వాని నీ ము
గర్వంబాకటియే వీడింతుచున్నది. నీవలన ఆలోటునుండేరి
నావద్దకే తేరిగెలదు

ల—ప్రాణేశ్వరా! అతడు జాణితైశ్వర్య మియలేడనియేనా మిథా
వము

వి—బాగు.

నా—(తనలో) బలే నేనాటిన బీజము అంకురించింది. యిక తీనిని
దాగితగా పోషింపవలెను (ప్రకాశముగా) అమా! నీ భత
గారిత్వము బ్రసాదించుకున్న అభిషేచిచేయగలదు.

ల—(తనలో) నేగాక అదృష్టమనువారు మరియొకరుండరా. కాదు
నాకే ఆపేరుబెట్టి నీభతగారాజ్ఞనీయకున్న నీనేమిచేయగ
లవని మీ యభిప్రాయము. కానిమ్ము. ఈరాజువలనగానియెడ
ల నేనెసను న్యయముగాబోయి వానికై శ్వర్యమిచ్చి వీరిమా
టనొంటువుచ్చెదగాక. (ప్రకాశముగా) నారదా! మోము ఎనిరై
ననూ బలవంతులపక్షముండువోగాని ము జోటి వ్యర్థమహాల
పాటిపేయుగురా పోనిమ్ము నామనోబలమేగ్గుతు బలము.

నే నిదే నిక్కముగా బల్కుచున్నదాన. మానవమాత్రుడు
గాన ఒకతే యేకారణముచేతగాని ఆ రాజుని కైశ్వర్యమి
యతేకపోయిన మీరెన్ని కుయుక్తులు జేసిననూ నేనువాని
కైశ్వర్యమిచ్చితీరెద.

నా—(తనతో) ఆ దీన నీమెకుగర్వభంగముకాగలదు. (ప్రకాశ
ముగా) తల్లి ఆగ్రహింపకు. మీరు తలంచినట్లేప్పటికైన
నూ సాగగలదు. మహాత్ములారా! నేపోయివచ్చెదను.

రఘురామా ! రఘురామా ! పరధామవిమలగుణ ! ప్రాసభవతర
నామ ! రిపుకదన ! భీమకానవవిరామా ! ర ! జయజయార్త సం
క్షకత్రిభువన ! సన్నతరవికులసోమా !

(తెరవాలును.)

౩

రంగము—కలి శోభ.

(కలి, కామ, క్రోధ, లోభ, మోహ, మద. మత్సరులు)

(కూర్చుందురు.)

క—కామ క్రోధ లోభ మోహ మధ మత్సరులారా! నాయాజ్ఞా
నబద్ధులై నిరంతరమనవత్తతతో మీమీవిధ్యుక్తకర్మలనె
వేర్చుచుండిరే!

కా—గీ! కచ్చజ్జాట్టు మునులకు • గామినీలన
దవిలి కైరాగ్యపరులకు • ధననిధులన
బంధుహితములకు సుపుత్ర • బంధుగులన
సానబుట్టింతి కుక్కల • జేసినాడ!

అందుననే మునుపటికన్న మౌవత్సరంబున జారచోరాప్రమాణుల
సంఖ్య ద్విగుణీకృతమైనది.

క—బే! నీ పరిశ్రమయంతెంతో బాగున్నది. క్రోధా! నీజేమి
జేయుచుంటివి.

గ్రా॥ గీ॥ హితుల కెనలేని కైకము • లిచ్చినాడ

భక్తులను భార్యలను వేరు • పరచినాడ

మూలనుగూడి సాధుల • ముంచినాడ

శాంతి కెడలుత లేకుండ • నలిపినాడ॥

క— సరే బాగున్నది లోభుడాసేపనియెట్లున్నది.

లో॥ గీ॥ తవుడు తంకరి దినువాంభ ధనికులకును

బుణము లెగి బెట్టుకోరిక • వణిజులకును

అర్థ చంద్రుడొగింబు • లర్థికోటి

ఁచ్చి సారిక వృద్ధి జే • యించు చుంటి॥

క—బలే, మన పరిపాలనా పద్ధతుల కిది మే ముఖ్యమయినది గానఁ

వలజాగ్రూకతితోనుండుము ప లే. మోహుడాసే వేమచేయు

చుంటివి.

మో— గీ॥ ధనము గూర్చుట ముక్తి నా • ధనముగూర్చి

కొనున నంగమమోషి • కారగా

తినియులానంది మీహము స • త్యంబుగాని

బరపి పరలోక వాంచల • మరసినాడ॥

క— శివాబామ్ మదా! నీజేమిదేయుచుంటివి.

మ—గీ॥ కలిమి గలవారి సుమతుల • గప్పినాడ

బలముగలవారి దృష్టిని • మలిపినాడ

డాసి యధికారులకు జెవు • ల్కూసినాడ

ధర్మదేవత నిలబార • దరిమినాడ॥

క— బాగున్నది మత్సరా నీస్థితియెట్లున్నది.

మత్స— గీ॥ జూదరుల మద్యపాయుల • చోరజనుల

జెలగియుత్సాహగరిమచే • నిలిపినాడ

అత్తమామలు కోడలి • కతివకు బతి

సేవకులజేసి న్యాయంబు • జెరపినాడ

క — మీలోటిన్నోతావమతులగు అచ్యుత బుండ నానరిపాలనశ్రేమి
లోయి

(లోపల) హా! పాశేశ్వరా! యోగుసుంటిరి యింకనాశ్రేమి
దీక్ష్కు

క — ఎవరీది ఈయాత్మరవము (దారిద్ర్యముప్రవేశము)

దా — హానాథా! రక్షింపుము రక్షింపుము (కొనిలిండు)

క — ప్రాణేశ్వరీ నీకీభయకారణంజేమి.

పాట డైలాగ్

దా — దయగను నాథా. నను! దా భయముగలిగె వణుకుబుట్టె! పగి
లిపోయె నాగుండలు ||ద||

క — ఇంతటిశీతి ఎవరినలన-యిపుడునీకు-గలిగెచెపుమా

దా — పంతు దినిచ్చి! బలిమిగల్చి నన్ను! వంతునందగ జేయవ్రతి
నీకా

క — యిదినిజమేరా?

దా — సఖ్యునైతమగునా.

క — అబ్బలైన విరువా! బట్టికూర్చుండెన | బట్టివానికాలి | బట్టిరా
తిన్న

దా — అలాగదాదీని | కష్టాధపుడుబూని | బలికాదు ప్రతిని | బా
గుడల్చుగాని ||ద||

క — కాంతా సుహరిశ్చంద్రదాది భూపాలురనైనంతెక్కగొనక కా
లబట్టివేలరాచిన తి)లోక బీకరుండనగు నాకు ప్రియసత్తిపై.
పొలిగించిన మహారాజునైనంబికారింజేసి తిరిపమెత్తిండువ్రతా
సముగల నీకీ ముఖముకలిగించి మదీయకోపానలంబున కింధ
ననుగుటకెవ్వకు సాహసించె.

దా — నాదా. చిగిరాబునుండి పుష్పనిగింబున మీయాజ్ఞచే నాగ

భూషణునిట వాసము చేయుచు మనోనందంబుననుట.

క—బోన ఇప్పుడేమయ్యె, ఆ సామ అదృష్టము వచ్చినాయేమి.

దా—సిద్ధముగానున్నది. కిమలానను డి యదృష్టమునేల స్పృహ చెనో
గాన నున్నయైవ్వొక్కమజుబి కొంచసెనునానహించెడి క్రొవ్వ
రాక్షసవలె పట్టినచ్చిమనకః స్థానభ్రష్టత్వము గలుగజెయు
తుండుచుగదా.

క—వేముచెనీ. దానిజయించుటకేగిదా. మనకామక్రోధాద్యనిచ
రులు సకల సాధనములు జేయుచున్నారు. ఇది కొద్దికాలము
న కది వేరుమాసిపోగలదు ఈ సమయమున మనమే యే
లగలము. ఇ నక జరిగినయందంతంబెరింగెంపుము.

దా—ఉ! నారిసిరూగూడి యొక * నామ జన్మాపభూవిభూషణ తా
గోరి మదీ మనాసమున * కుంజన దేరియు నాగభూషణుల
వేరుగ వత్తుతామల గళతొని చింతలి యొక్కపమానమున
విగ్రహ వీలజేసెద ను * మీధామతుంటును * లె

ఇట్టి పరిష్క జేరి అతనినన్నింటి నుండినిచ్చనా, యిది నాకీనదారి.

క - (వచ్చుచు) ఎసి యబలా! ఇంతమాత్రమునకే యింత విచారం
చుచుంటివా. ఈకలిరాజు పరాక్రమంబీవెరుంగితే

పాట

ప్రతాపవంతుడా | నే | ప్ర' ఈజగంబు | నన్నెదిర్ప |
నెన్నెడై | గ-ల-డే | ఇట్టి నాపరాక్రమామ | లెనుక చేక
ప్రతినిజేసి | నట్టి జన్మాదు గర్వం బుతయు దూలించి | నేముట్టెవన
తీర్చి నిపును ముష్టగములు వెరగుడగ | ఈసప్పున | నాబలమును |
నా శౌర్యము | తెలియును |

కామక్రోధాదులు—సత్యము సత్యము. మీరలిగిన యిలాలోకంబులు
నిలుచునా అమ్మా మీకెంతమాత్రము భీతివనరములేదు

క—టవిర్భాగ్యమా. వేయిమాటలేల. ఇదినిశ్చయమనితలంపుము.

క¹ విను నేబట్టిన మన జాని

గను నీవువసుచు స్థిరాము • గిమిలాననుడై

నను బాగుచేయజాలగు

పసిగొనియు సప్రప్త మొందు • బొల్లపిడిన్నన॥

అయినను

క² ఎంతటితామ జనార్దను

డంతటి శపథంబుజేయ • నేగలుగంగన

పాతమున బోయి నేసేపు

డంతము నొందితు దాన్ • యల్పిములెల్లన॥

నీవు పోయిర్భయముగానుండుము. అనుచరులారా! మీమీపరుల

ను సహజులగుటకులై నెరవేర్చుచుండును. నేబోయిపచ్చె

దను.

(నిష్క్రమించున)

(తెరివారును)

రంగము—శ్రీసునగరము విధి

(నాగభూషణము కట్టలమ్ముచు)

ఎ ల

కొనరయ్యా మంచి కట్టలు | చూచి "కొన" చయ్యన రారండి!

చాకాజేరము "కొన" చంద్రమదీతెప్ప | రెండోజాతీలేదు ! యెం

డా తగిలికాళ్లు | మండూచుండెను "కొన" భారమాయె నెంపు |

నోరుయెడిపోయె | కరుణించి యీవుట | కౌ భత్యమిచ్చి "కొన"

(జనార్దనుడు ప'వేశం)

జ—నిన్న నేజూచిన బీదవాడితడే. ఏనికికొంత ద్రవ్యమిచ్చిన నేదే

ని వ్యాపారముచేసుకొని పృథ్విబొందగలడు. (ప్రకాశముగా)

ఓహో! ఈ కష్టాల నీక్కడ వేయుము. దీనివలయంత?

నాగ—ప్రభాత్తమా! దీని నాలుగణాలకమ్ముచున్నాను. మీద
చేసి చిత్తము.

జ—నీకు భార్యపుత్రులు గలరా?

నాగ—దేవా నాకు భార్యయు సలుపుడు పుత్రులుంగలరు.

జ—నీకు కేమైన జీవనాధారము గలదా?

నాగ—స్వప్రాత్తమా! నా పల్లెలు చిన్న వాడగుటచే యీ ద్రవ్యమే
మాకందరికూ ఆధారమైయున్నది.

జ—పాపము నీస్థితింజూడ నాకు చాలా జాలి గల్గుచున్నది. నీవీ
ద్రవ్యముంగొనిపోయి యేదేని వ్యాపారము జేసికొని వల్లభి
యందుము. (కొన్ని బంగారు నాణెములనిచ్చును)

నాగ—(అందుకొని) ఆహా సర్వేశ్వరునకు నేటికి అనుగ్రహము క
లిగినదిగాబోలును. ఇంక నాదారిద్ర్యము తొలగిపోగలదు.
ఇప్పుడొక రూకమార్చి భోజన పదార్థములం గొనిపోయెద.

(నిష్క్రమించును)

(కలి ప్రవేశము)

క—బ్రాహ్మ! నాదాసుని బాగుజేయ నీరాజెంతటివాడు. మీని య
త్నములు పాపినిస్తునా.

చ—ఇప్పుడొక పక్షివై యుతిని ♦ కిచ్చిన ద్రవ్యము గట్టియున్న జీ
ర్ణపు మలినాంబరంబు గొని ♦ రాజును మంచనజేసి మీని
న్విపుల విచార వారిధిని ♦ వేడ్కతో ముంచియు వస్త్రహీనుగా
సపహృత భుక్తుగా నలిపి ♦ యన్నద మోఘ ప్రక్షిజాటెగటి.

(నిష్క్రమించును)

(నాగభూషణ ప్రవేశము)

(పాట)

దైత్యంబు గలిగెనూ నేటికి నాకు ధై॥ ధంపతి మొరగిన ధనము
మూలమున | తీరిన దాడిద్రవ్యము బాసెనై "ధై" వాడిన నాభుక
కృపగాని నాకే | యువతారియి జేసెనుగాని | వరముద ముడితి
స్థిరముగ నేటికి | బరువుమోసికొను భారముదప్పె "ధై॥

సర్వేశ్వరుని కృపవలన నేడు మాపిల్లలు నీమును హాయిగా
భోజనము చేయగలము. మధ్యాహ్నమైచది. త్వరితగా యింటికి
బోయెద. (పక్షి వస్తుమెత్తుక పోవుట)

నాగ—అహా! ఏమీదురదృష్టము సర్వేశ్వరా! ఇంకనూ నీకు కడు
రా రా లేదా.

సీ॥ జీవచ్ఛవము వోలె ♦ క్షితి తలంబున నన్ను

బుట్టించినెలయో ♦ భోగి శయన

బుట్టించినావు గా ♦ పుత్ర కళత్రాని

దుష్ట సంసారాల్లి ♦ దోషునెల

ద్రోచినావదె పోని ♦ నొలగని దాడిద్రవ్య

పారాసి మధ్య స ♦ న్వదల నెల

వదలినా వదెపోని ♦ ప్రభుతేక ద్విగమ

ప్పించి నాకాశ బు ♦ ట్టించ నెల

గీ॥ తుణములో దానికల్లగా ♦ సలిపి యున్న

వ స్మకును దైత్యమున నటి ♦ భల్మ మెట

గోలు పో జేసి పెనుదుఃఖ ♦ కూప మందు

ముంచి శుభాధ మమృతే ♦ డ్విచ నెల॥

పీ ఓగడిశ్వరా! చిరసహనాసంబుచే దాడిద్రవ్య దేవతావీడసంబు నా

కంత కష్టముగా దోచకుండెనుగాని తుణములోవచ్చి ఈ ధ

నము నాకెంతటి గౌరవమును తెచ్చి పెట్టినది.

౧ ఈ లకణిచే గృహించినయ • నాళిని ప్రాణములకై నిల్పినా
 రాకకు వేచి త్రోవలవి • రామమునొందక జూచుచుందురే
 నూకలు దెత్తునంచు తమ • శోభను జూచుకనానతి సుతుల్
 యేకిరిసి గనంగొనుదు • నీగతి నిటికి బోయివారలన్॥

కానిమ్మ. నాడు పోసినవాడు నీకు పోయకుండునా ఆ సర్వేశ్వ
 రుని నే భారము. (సిమ్మ మించును)

(కలి పోవేము)

అల్ల

మేర | యింత ధీర | మొదల్! దెలియవేర | నన్న | మరచితౌర |
 ఇంతి మదనూ క్షార | యికన్ | గాచుకోనా | మది | నాబలమె
 రుగికి | నాడయ గోరక | యుటికేరా | శూరుడా కు | మారు
 డా త్రి | నేత్ర దానమన | కోర్కె-సంజేర్-మూర్తి-యెదురుకొనిన |
 నొంచి వైచెనన | కనులు వెరువ | కనిననెమి | ప్రతిసమాపగ"మే॥

బౌరా! ఏమీ మూరాజు మదోన్మత్తతి. నేనాశ్రయించిన యీ
 నాగభూషణు బాగుచేయ వితన సతామహునిర్మించునా,
 చూచెదిగాకి. ఈలని దయవలసనే యిప్పికొనికే ఉన్న
 వస్త్రులును గొన్న భత్యంబులగుడ బోయినదిగదా.
 ఇంకేమి జేయునో చేయనిమ్మ.

క॥ చూడ నాడు సంతాపము

నేపగిది జయ బుగొనునో • యీనరపతి నా

కోము సరుగడు వీరల

మాపెదరూపంబు కాల • మర్దనజేతున్॥

నే నితనిని యనుసరించియే యుండెను. (సిమ్మ మించును)

(తెలిజాలును)

రంగము—భీమనగరము పీఠి.
(నాగభూషణం కట్టలమోపుతో పోవేళము)

పాట

శ్రీ భీమపురా | శ్రీకరులారా | నేనీ కట్టల | నమ్మెద గొనరే||శ్రీ||
నరసంబగు ధర ! చక్కని సరుకితి | పరికించి చూచి నా | మాట
సమ్మండి||శ్రీ||

(జనార్దనుడు ప్రవేశము)

ఏమిది మొన్న నేగదా వీనికంత ధనంబాసంగితి. ఇతడింకనూ కట్ట
లసమ్ముట మానకుండుటకేమికారణము,

ఆ వె! కలుగనపుడు తృప్తి ♦ గా దినగోరును

కలుగలోభి తినక ♦ కష్టపడుచు

ప్రీతిగూర్చి దాచి ♦ పెట్టి మధువురుచి

నెరుగలేని తేనె ♦ టీగబోల్కొని

దీనికి వీని లోభితనమే కారణము. ఐన నడిగితెలిసికొనియెద. (నాగ
భూషణతో) ఓ నూ! మొన్న నీకంత ధనంబిచ్చియుంటినిగదా
మరల నీవీ కష్టజీవన బేల చేయుచుంటవి.

నాగ—మహా పోభో వందనము.

పాట

దేవా ! యేనుండు నాదు | కర్మబంధములు | యిట్లుండె||

ఎరుగక గతజన్మమందు | నే యపకృతి జేసినానా | అప్పుయు నీ జ
న్మంబున | అలరి-గుడుపు-చుంకె-నన్ను" దే ! ఆ హరిహర బ్రహ్మ
దుల | కై నంగానిమ్ము కర్మ | మెట్లయినను భరియింపక- నెపుడు-
దొలగ-జాలలేదు ||దే||

గీ|| అబ్బి బొంగు తిరంగంబు ♦ లాపు జేయు

మీరి గర్జించు జలదాళి ♦ నోరుగట్ట

వీడు పవనుని రొక్కలు • పిరిచివేయ

కిర్మి జంభులు నెడబాప ! గాదు భూప!

జ—అ నేదాంతి యిట్లుంచి నీకచ్చిన ధనంబేమి చేసికొనో చెప్పము.
నాగ—

చ॥ హరి కృపచేత నేటికి ను • దానద తెల్ల నడంగెనంచు నే
మురియుచు మార వస్త్రమున • మూటనుగట్టి తదీ ను న్రవ్యమున
శిరమున నుంచి పోవుతిరి • చిత్రి మడే మొకొ గ్రుధ మొక్కట
నెరుగక పచ్చి తన్ని ధన • మెత్తుక పోయె నికేమిజెప్పమన!

అంగున వున్న వస్త్రంబును నాట గ్రాసంబునుగూడ బోయి
నది.

జ—ఏమి గూ వివరీతము ఇతడది లోభితనంబునం దాచి యిం
కేమైన పత్తినును ఆనచే నిట్లు బలుచుండెనా. లేక నిక్కు
పమా, నిక్కు-వయైన నాప్రకీర్ణ నెర వేయట మర్హభము అ
యిన నింకొక నార యిట్లుంచి చూచెదగాక. ఇప్పుడేమి
చేసిన గె గుండును. ఆ! యే. ట్లు జేసెద.

చ॥ ఇతడడి వేక భాగ్యమన • నెట్టిదో దాని పుభా మేమొనో
మతి నెరుగంగ లేని పడు • మందుడు గూతి డెరుంగకుండ నే
నితనికి తండులంబులసి • యిచ్చెని గొన్ని వశాలు గట్టి త
శ్చితి గనియైన దాని నికి • బాగైతి జేసి సుఖంబులిచ్చుతన!

ఓయీ! నీరహస్యంగు నాకు మిగుల జాలిగల్గుచున్నది. ఈ బిశ్మయ
ము మూటయు నీ దూకి నుంగొనిపోయి నీ పల్లెలు నీవునూ
నేడు తృప్తిగా భోజనముచేయుదు. ఈ మోపు నిందుంచి
పోమ్మ. (ఇచ్చును)

నాగ—(పుచ్చుకొని) మహా ప్రిసాదము దేవా! పోయివచ్చెదను.
(నిష్క్రమి చుచు)

(కీర్తి ప్రవేశం)

(పాట)

నా మహిమ నుం | తైన గనడా | పాతకు-ఉష్ణుడు-తుల్యయాధము
 డు"నా" మదిన్ సుంత నభి | మారంబెంచడు | మోదుడు | మూ
 ఘఘ | సీచుడు | ఛీ ఛీ "నా" ఎన్ని విధంబుల పలియజేసినా |
 ఎరుగడు నామహిమాతీతీయంబులు | అల్ల సలుని మును | తల్ల డి
 ల్ల శిరి | నల్ల బాపినది | యెరుగిడు మదిలో | ఛీఛీ నిమగ్-కటలు
 డ-దుష్టుడ | కనుగొను సీ కా | వర మివడితే॥ నా ।

జైరా! ఎమి యారాజాధముని యవివేకము

క॥ అడగున రెధం జెరుగికి

కడివను సంపంగ జలము ♦ సెలదని మేఘం

జెడిపక వర్షించిన దా

జెడిపోవుట గాక జయము ♦ జెవగ గలడే

కానిమ్ము. ఇప్పుడొక యుక్తిబున్ని ఆ వరహాలమూట నపహరించెద.

అతిడు భూతదయాపరుడగు.

క॥ ఇప్పుడొక ధాన్యపు మూటను

కపటముతో వానికంట ♦ గట్టియతిని కా

వృవనరు డొసగిన మూటను

యుపమున గైకొందు వేచి ♦ యుండి పథంబు॥

(నిష్క్రమించును)

(తేరివాలును)

రంగము—భీమనగరము వీధి.

(ధాన్యపుమూటతో కలి కూర్చొని)

(పాట)

ఎటుబాయువాడ | ఈ త్తుద్వాధా | కటా కట యొక్కరైశా | గావ

రే ఏ-ఏ-ఏ-ఏ ఏ॥ అక్కటకట నా ! కాకలి హెచ్చెనూ ! అ
న్న దాత లిలా ! సువిదయ్యరయ్యో ! బోహ్మణుండ నా ! ప్రా
ణము లూడె ! పాలించుము యా ! పన్న రక్షకా ఏ-ఏ-ఏ-ఏ

(నాగభూషణం ప్రవేశం)

అయ్యో పాపము. ఈయన యెవ్వరో, ఆకలిబాధ కోర్వలక
విలపి చుచున్నాడు. అక్కటా! ఈ వీధి నిందరు ఆగర్భ
శ్రీమంతులుండియు యీ యతిధికంత ప్రసాదించిచ్చి యాద
రించుండిరి.

గీ॥ కల సదార్థంబుల్లెగు ♦ గరము వరకు
మక్కి బాజ్జలు నివురుచు ♦ బ్రేవు బ్రేవు
మనుచు ద్రేవుచు గూర్చుండు ♦ ధనికుల్లెగు
గాంచి గలవారు మాబోంట్ల ♦ కడుపు చిచ్చు!

ఆకలిబాధ ఆకలి పీడితునకేయెరుక. మహాత్మా తమరాకలిచే ప్ర
యాసపడుచున్నట్లున్నది. మెల్లని మా నివాసంబున కేజెం
చెందరా.

క— ఓ దయామయా! ఇంతవర కనేకులు నాశ్రమగాంచి పోయిరే
గాని, యింత మాత్రపు ఆనందకరంబైనమాట యొక్కరు
నూ బల్కురైరి. అయ్యా మీరెవరు.

నాగ—మహాత్మా నేనొక శూద్రజాతుండను.

క— అయ్యా శిష్టాచార సంపన్నుండనగు నేనొక సద్రాహ్మణుండ
నీ యాతిధ్యమున కెట్లు లియ్యకొందు. నాప్రాణంబు లూ
డుచున్నవి. నీకు నాయందనుగ్రహము గలదేని యాయు
పకారంబు జేసి నాప్రాణంబులు గావాడుము.

గీ॥ ధాన్యమున్నది నావద్ద ♦ దాని దండు
పరికరంబులు తేవు టు ♦ ద్వాధి మిగుల

కాల్పుచున్నది యివిగొని ♦ కరుణమీదు

తండులము మూట చయచేసి ♦ దనుప విలయు!

నాగ—మహాత్మా అందుక భ్యంతరమేమి. ఇదే మూటంగైకొని
వేగిరింబుగా పచినముగావించి మీ కుదాహరించుచున్నాను.
(ఇచ్చును)

క—(అందుకొని) దయామయా. వందనము. నాకు వ్రాణదాన
ము జేసితివి. నీ మేలెన్నటికిని మరువకు యిదే ధాన్యపు
మూటంగొని చనుడు. శ్రీమ యిచ్చినందుకు క్షమియింపు
డు. (ఇచ్చును) (నాగభూషణం నిష్క్రమించును)

క—బలే, ఎట్టకో మాయజేసి యీధనంబుగూడ సపహరించితి.
ఈ రాక్షంకేని చేయగలడో జూచెద. (నిష్క్రమించును)
(తెరిపింబును)

రంగము—భింపనగిరిము పీఠి.

(నాగభూషణం కట్టెలమోపుతో పోవేళము)

పాట.

ఈ కట్టెలమోపు నెవ్వ | రైన గొనుడి వేమించెను || ౧౬ ||
వేకువ జామున నుండియు | కేక వేయు చుట నకిల్కె | ఈ గొప్ప
ము కెవ్వరైన | నెంతని యనరయ్యె నేమి || ౧౭ || కరుణజూడు
మో దయాపర | అరయకిట్లు నీదాసుని | పరునిగాగ జూచిబోధి |
పరచ-నీకు-న్యాయ-హాసె|| ౧౮ ||

(జనార్దనుడు ప్రవేశము)

జ—ఆహా! నేనెంత దృవ్యమిచ్చిననూ యిది వృత్తి మానకుండు
ట వీని లోభభూతమా లేక కర్మ ఫలమా. అయ్యో గిడు
వు సమీపించినదే, అయిన వీని నడిగి తెలిసికొనియెద. ఓ
యీ! మొన్న నేనిచ్చిన మూటనేమిజేసితివి.

నాగ— మహాప్రభో పందసము మీయనుగ్రహమున ఆదీనంబున
మాస్థిలుమేమును తృప్తిగా భోజనముజేసితిమి. మరియుగొం
త పరమార్థమునుగూడ స్వీకరించితిని.

జ— (తనలో) ఆహా! వీడమూటనువిప్పిచూచియే యెరుంగనట్లు
వీరిమూటలవల్ల దేలుచున్నది. వీనిభార్య దానిని దాచిపెట్టి
యుడవచ్చును మంచిది (ప్రకాశముగా) ఓయీ పరమార్థ
ము సంపాదించి నాసంతివే అదియేమి.

నాగ— దేవా నేనామూటను మహానందంబు నంగొని పోవుచుండ
మార్గంబున

అ! వె! కిడుపు వెన్నునంటి • కనుల పాణిమురిల్లి
చెమటబట్టిమాట • జెప్పలేక
పొబల తుత్తుచేత • బరితప్పి చెడు భక్తి
జనుని గంటి నొకని • బాలితోడ!

జ—అది వానికిచ్చితివాయేమి?

నాగ—ప్రభూ! అలిడు కోరిన మంచివని నా బియ్యపుమూట నీ
చ్చి వాని ధాన్యపుమూటం గొనిచన నాభార్య అవిదంచి ప
చనముజేయ మేమందరము వసును వేకోళ్ల బొగడుకొనుచు
తృప్తిగా భోజనము జేసితిమి.

జ—(తనలో)ఫీ! నిజముగా నారదుడు చెప్పనట్లు దరిదు నెవ్వరూ
బాగుచేయజాలరు. వెట్టినై ప్రతిష్ఠజేసితి. ఇతనికెంత ద్ర
వ్యమిచ్చినను ఆ శినివాయచే గాజాలును నిలువకున్నది.
ఇప్పుడేమి నెయ్యదును.

అ! వె! తెలియవలయు దనకు • దెలియకుండిన బెద్ద
లెరుక జేయ దాని • నరుగ వలయు
దివ్వెకేతి బట్టి • యెవ్వరెందు కటంచు
గ్రుడ్ల నడువ గోత • గూలకున్నె!

‘ఇప్పుడేమి కృత్యము (యోచించి) బోను, ఇదియించియుక్తి ఎంతద్ర
వ్యమిచ్చిననూ మోసంబునహరించి తీడించునా శినిగాడిప్పు
డేమిచేయగలడో చూచెద.

నాగభూషణ. నీవిట్లేదారిద్ర్య మెన్నార్లను భవించెదవు

క॥ నలకగు గ్రాసంబిచ్చెద

జెలువొప్పగ నుండునాదు ♦ సేవక తితిలో

కలిపిదలగి వెక్కులు

కిలుములు నీకొదవు నదిర ♦ కాలములోనెడ॥

నాగ— స్వామీ మహాభాగ్యము. తమకట్టి కరుణగలుగ నాకేమి
లోటు

ఓరీఎవదురా ఇతడుకోరిన పదార్థములన్నియు నడిసంబు నొసంగ
నేనుత్తరువు జేసితిని మన మరాబుతో జెప్పము. నాగభూ
షణ. సీత్రవాయి కావలసిననామ్మగి నడిగిపుచ్చుకొనుము ఈ
కట్టెలనిందుంచిపోమ్ము (నిష్క్రమింతురు)

(కలిప్రవేశం)

పాట.

ఓరి-ధరపాల-ధరమేల-యిదెనిన్ | గడవము శిరిజగి బిగివ-దలింతున్ |
నేడునిను-బాడు-దిన-గూడు-కరువు-జేసెదన్ || ఓ॥ చూడమున్నా
దినమందునె రాజ్యము! జోద్యముగాగొని శాంతిలుచున్! వనమునకు
ను నిన్ను! బనిపెద గనుగొను | మియ్యదెనాదగు మగతనమున్ || ఓ॥

శా॥ బేరా యోచి జనార్దనాంక పశువా ♦ బేరార రాజాధనూ

ఏరా దోమమహాగ్ని పై కరుకున ♦ క్లిష్టపు నాతోడెన్

ధీరత్వంబు బంతగించితివి సృ ♦ దేహంబు శేకుండ నే

నీరాజ్యంబు గ్రహించి, జూడుమిపుడే ♦ సన్ శాసకంపించెదన్

ఇక ఊరకాలమొచ్చుకొనము—ఇతడెవ్వడనిగోరిన నిచ్చెదనని శ
 పదము చేసినాడు గాన నేనిప్పుడొక ద్విజరూపభారినైపోయి
 వానిరాజ్యమును యాచించిగొని వాని పురంబువెడల దో
 చి ఆనాగభూషణునిం గొల్వనండి తప్పించి ఎప్పటియట్లం
 చెవ.

(నిష్క్రమించును)

(తెరిగిపోను)

రంగము—జనార్దనుని దర్బారు

(జనార్దనుడు మంత్రి)

జ—మంత్రిసత్తమా! ఆదరించువారు లేనప్పుడన్నియుం గప్తములే.

గాని, ముఖముతో నాదరించిన దారిద్ర్యముండునా.

ఆ॥ వె॥ ఆకితెరిగి భుక్తి ♦ నందింప సుఖయించు

వెట్టనాని కౌత ♦ విత్తిపూడిన

ఫలము గలుగివంచు ♦ చలనకొటిని నాగ

భూషణాశ్వి దాస ♦ పోషాముస॥

మరియు, నా హాతిసయూ నెరివేరినది. నారిదశకానిండుడు వచ్చు

గడుస్తు మూడు దినంబులున్నది. నాకెలయో సంతసం

బొని గూడినది

(హాలో)

కి॥ శ్రీరాజ రాజపూర్తి

నిరేజ హితావ్వయాద్ది ♦ నీరధి చంద్రా

దారాధరి వితిరణ జల

ధారా హత దురితిజాల ♦ ధారుణిపాలా

జ—నోరీ యెవడురా? ద్వారిమునందుండి మమ్ముస్తోత్రముజేయు
 వారెవ్వరో యిటు క్షణకొనిరమ్ము.

(కల్పవృక్షము)

పాట

శ్రీ! సరసిజ హితాస్వయాద్ధి ! చంద్ర గుణసాంద్రా | మహాత్మా!
శ్రీ! జననాథా | నీకు సరియేగీ కీర్తికి | లోకములు సలతీ | నీరీ
తిన్ | ఆశ్రితాళిని గా పాడు వా | రెవ్వరీ వసుధన్ | మహా
త్మాశ్రీ!

జ— భూసురనర్యా! తమ రరుదెంచిన కార్యంబేమో యెరిం
గింపుడు.

క—రాజచంద్రమా! భవదీయ నిరుపమాన యశఃకాంతి చంద్రి
కలు దిగంతముల వ్యాపించ గన్తుగొని తప్పక తమవలన
నా యభీప్సితంబు నీడరునని కొండంతయాసతో సరు
దెంచితి. మరియు నేగోరునది తమకంత గొప్ప కార్యము
కాదు.

జ—మహాత్మా! శలవిండు. అదెట్టి దైననూ సందేహములేక నొ
సంగెద.

క—రాజచంద్రమా! దాతలలో పలురకంబులుండును.

సీ! ధనము గదుచకుండ ♦ తరుచు నూకలు జేసు

లకు వోసి దాతనం ♦ చొక్కడు దలచు

డంబ మొప్పంగ నే ♦ దాది కొక్కొకమాట

యన్న దానము జేసి ♦ యలరునొకడు

తమకు వెళ్ళన పదా ♦ ర్థముల దానముజేసి

త్యాగినం చొక్కడు ♦ తరుచు నిక్కు

నోట నిచ్చెదనంచు ♦ నోటి చేయిని జూపి

వంచిచి తానంత ♦ సింతు నొకడు

గీ! ప్రజ్ఞకై యిచ్చి దైన్యత ♦ వగచు నొకడు

ప్రాణ ధనముల సర్పించి ♦ పబలునొకడు

మహాత్మా! తమకు బాగుగ కలవిచ్చిరి వెట్టిన్ యిట్లు బల్కితిగాని.
స్తానాధికార భ్రష్టుండనగు నామాలెవరు విశ్వసితురు—
మంత్రివరా! ఇంతటినుండి గూఢానురతిలకుడె మీకు పృథు
వు. నాలె వారినిమిగుల భక్తిగొలచి సుఖంపుడు. మేమిప్పు
డే అరణ్యంబుల శేగుచున్నాము నాగభూషణా! నీకతంబును
దరిదుని మానవమాతృండు బాగుచేయబాలడను యంశ
మును దెలసికొంటిని గాని సికప్టమీడేర నందులకై మిగుల
చింతించుచుంటిని. సర్వేశ్వరుండెన్నటికైననూ కరణించకపో
డు. ఇకమీరుండుడు నేబోవుచున్నాడ

పాట

డైలాగ్

మం— ఏరీనిన్ ఇటనిల్వగలనునే "నే" యికమిము జూడక నొకతృటి
యైవను "యే" సదమల కరుణాంత రంగనచనీ | సన్నిధిం
చుక సాక కనిటిదయ | వడలిపోవుటది తగదునుగుణనా |
వందనములగొని వెనుగొనిపోవుము "ఏ"

జ— మంత్రినీవిట్లు బల్కు మానుమీరిరి | రూఢిగాని మీకుమా
కు | రుణముచెల్లగా | కంటనీరు బెట్టవద్దు కర్మదప్పకొనద
రంజె |

మం— అక్కటా యికేదిదారి | అయ్యె యెంతజేసెనువిధి "యే"
నా... మహాత్మా! తమరణ్యంబుల నిడుములుగుడుచుచుండ నేనిం
టహాయిగా, నాడుటకన్న, పాపంబుగలదే మరియొనీపత్తునకు
నేనే శారణము.

జ— ఏల్లికమీరూ, నాదశక్త | దెంతయొక్కెలిలి, మేలునేయగా...
బాల్చివలించి మీమదిని | సాంద్రవిపద్ధత నొంధి నాయహా...
కూర్చి ప్రసాదానీగఘన... గొట్టక జోరానక మూమి...బువై

జాలినిపోయి జూనవు డ • సాధ్యపు పెనుండి గ్రంకినట్లుగఁ॥
జ--భక్తాగ్రేసరా! నీకలంబున నాకినుచుంతుయుం గీతు గలుగక
పోవుటయేగాక మహాతరమైన యుపకారము జరిగినది.
వినుము.

స॥ నేను గూసినగాని • నెరి తెల్లవారదం
చని కుక్కుటము గర్వ • మందిచటుల
యేసత్తముగ రాక • నెరరికార్యము గా ద
టనుచును గోమాయు • వనిన యలుల
యేను లేకున్ననీ • మానవుల్లవింప
గలరె యంచని వైద్య • డలిగినటుల
మామతస్తులెగాక • భగవదగ్రహ
మందలేరని మూఱు • లవిన యటుల
గీ॥ ప్రజల దారిద్ర్య ముడుగిడే • ప్రభునివిలన
టనుచు మత్తతచే డేను • నలతిజేసి
కండ్లుమూసుక తిరిగినీ • కారణమున
దిధ్యమెరిగితి నాజస్మ • ధన్యమయ్యే॥

ఇదియే నాకు మోక్షసామ్రాజ్య సాధనంబు. స్వప్న సదృశములగు
వైహికసుఖంబులకెంతయు నేనాసింపను ఎవరి కర్మవార
సుభవించవలెనుగాని, యొకరి కర్మకొకరు కర్తలుగాను
గాన నింక విచారింపక బూరుండుడు. దైవానుగ్రహంబున్న
నెన్నటికైనను గలసికొందుము. నే జోయెద.

(నిష్క్రమించున.).

క--మంత్రీ! ఈరాజు తెలివిమాలి దాన ధర్మాది దుర్వినియోగం
బుల జాలధనము వెచ్చించినాడు. మురిలనది పూర్తి యగువర
కు నొకరులు మొదలగు పలుగతుల వ్యయములను తగ్గించ

‘మహాత్మా! తమకాబాగుగ శలవిచ్చితిరి.’ వెట్టినై యిట్లుబల్కితిగాని.
 స్తానాధికార భ్రష్టుండనగు నామాటలెవరు విశ్వసించురు—
 మంత్రిమరా! ఇంతటినుండి యీభూసురతలకుడే మీకుపగభు
 వు. నావలె వారినిమిగుల భక్తిగొలచి సుఖంపుడు. మేమిప్పు
 డే అరిణ్యంబుల కేగుచున్నాము నాగభూషణా! నీకితంబున
 దరిదురిని మానవమాత్రుండు బాగుచేయబాలడను యంతె
 మును దెలసికొంటిని గాని నీకష్టమిడేర నందులకై మిగుల
 చింతించుచుంటిని. నీశ్వేశ్వరుండెన్నటికైననూ కిదిచేయకపో
 డు. ఇకమీరుండుడు నేబోవుచున్నాడు

పాట

డైలాగ్

మం— ఏరీనిన ఇటనిల్వగలనునే ||నే|| యికమిము జూడక నొకత్యక్తి
 యైనను 'యే' సదమల కరుణాంత రంగనచనీ | నన్నిధిం
 చుక సాక కనిటిదయ | వడలిపోవుటది తగదునుగుణనా |
 వందనములుగొని వెనుగొనిపోవుము 'ఏ'

జ— మంత్రినివిట్లు బల్కు మానుమీరిరినీ | దూకిగాను మీకుమా
 కు | రుణముచెల్లగా | కంటనీరు బెట్టవద్దు కర్మదప్పకొనద
 రంతె!

మం— అక్కటా యి కేదిదారి | అయ్యో యెంతజేసెనువిధి 'యే'
 నా— మహాత్మా! తమరగణ్య బుల నిడుములుగుడుచుచుండ నేనిం
 టహాయిగా నుండుటకన్న పాపంబుగలదే మరియునీపత్తునకు
 నేనే 'కారణము.'

జ— ఏలికమీడు నాదశక | దెంతయొజ్జితిలి మేలునేయగా --
 బాలివలంది మీమదిని | సాంద్రవివద్దశే నొంది నారుహా
 కూలి ప్రహరణనేగమున | గొట్టకపోయెడు మూషికంబుపై

జాలినిపోయి మోసపుడ • సాధ్యపు పెళ్ళాసుడి శృంగినట్లుగక॥
 జ--భక్తాగ్రేసరా! నీకతియిన నాకెనుమంతయుం గీకు గలుగక
 పోవుటయేగాక మహతరమైన యుపకారము జరిగినది.
 వినుము

సీ! నేను గూనినగాని • నెరి తెల్లవారదం
 చని కుక్కుటము గిర్వ • మందిరటుల
 యేసడ్డముగ రాక • నెరరికార్యముగా ద
 టచుచును శోమాయు • వనిన యటుల
 యెను లేకున్ననీ • మాసపుట్టివింప
 గలరె యంచని వైద్యు • డిలిగినటుల
 మామతస్తులెగాక • భగవదచ్యుగహ
 మందలేరని మూఱు • లనిన యటుల
 గీ! ప్రజల దాడిద్యు ముడుగదే • ప్రభునిపలన
 టనుచు మిక్తతచే దేవు • నలక్షణేసి
 కండ్లుమూసుక తిరిగినీ • కారణమున
 దధ్యమెరిగితి నాజన్మ • ధన్యమియ్యో॥

ఇదియే నాకు మోక్షసామ్రాజ్య సాధనంబు. స్వప్న సదృశములగు
 వైహికనుఖంబులకెంతయు నేనానితనన ఎవరి కర్మవార
 నుభవించవలెనుగాని, యొకరి కర్మకొకరు కర్తలుగాను
 గాన నింక విచారింపక మీరుండుడు. దైవానుగ్రహంబున్న
 నెన్నటికైనను గలసికొందుము. నే జోయద.

(నిష్క్రమించును).

క--మంత్రీ! ఈరాజు తెలివిమూలి దాన ధర్మాది దుర్వినియోగం
 బుల జాలధనము వెచ్చించినాడు. మరిలనది పూర్తియగువర
 కు నౌకరులు మొదలగు పలుగతుల వ్యయములను తగ్గించ

వలెను.

మం—చిత్తము.

క—నాగభూషణా! ఇక్కడ నీకేమిచుచున్నారు.

నాగ—మహాత్మా! నాకుటుంబమునకు గావలసిన గ్రాసంబంధము
నిచుచున్నారు.

క—అబ్బా. ఏమీ యవివేకము. ఓయీ! ఇంకనావెట్టి జనార్దన
ప్రభుత్వముగాదు. నీకంతసాక్షువెచ్చింప మేమిష్టపడదు.
నీకెంతటినుండి యుద్యోగంబునకు రావలదు. పొమ్ము.

నాగ—చిత్తము.

గీ॥ కామలోభాది కలుషసం ♦ నిలితుడైన

ప్రభుని గొలచుటకన్న వా ♦ పంబు లేదు

గడగి గయ్యాళి భార్యతో ♦ గాపురంబు

కన్న దుర్లభమా సరి ♦ కింబులేదు!

గాన నిందుండి దొలగుటయే మేలు. అనర్వేష్యుడవైతిమి.

(నిష్క్రమించును)

(తెరవాలును)

(నారదుడు తెరముదుకువచ్చి)

అక్కటా! ఎంతపనియయ్యె. ఏమీ యీకలిప్రభావము.

క॥ తనదాసుని శిక్షింపగ

బనివడి యీప్రభుని రాజ్య ♦ భ్రష్టునిజేసెన్

యినుమును వంచగ నిలవడి

యనలుని మద్దించినట్లు ♦ లన్యాయముగన్!

అయిననూ దైవమేకీభవించకుండ నీకలివ్యాతమేమిచేయగలడు. అ

తనికంటియున్న గర్వంబును భంజింప సర్వేశ్వరుండిట్లు గావిం

చియుండును. ఇంకనతడు కళంకరహితుడై యచిరకాలంబు

నం జైవ వగ్గనబంది సుఖంపగలడు. ఈవార్త లక్ష్మీనా
రాయణుల కెరిగించి ఎట్లయిననూ జనార్దన నాగభూషణుల
సంగడించెడగాక. (నిష్క్రమించును)

రాగము—వైకుంఠము

(నారిద లక్ష్మీనారాయణులు కూర్చుందురు)

ల—నారిదా ఇట్లు జరుగుట కేమికారణము.

నా—అమ్మా! ఈకారణములన్నియు నెనరెరుంగగలరు.

సీ కలిమి లోభియింట ♦ కాపురముండుట

దాతను నిరసించి ♦ తన్ని చతుట

గురుపాప నూరు వ ♦ త్సరములు బ్రతుకుట

నభు విహీనుని కాయు ♦ వల్ప మగుట

ఖలమతునకు సౌఖ్య ♦ గరిమ ప్రాప్తించుట

కడుమంచి వాడెప్పు ♦ గవ్వపడుట

నిర్ధనికునియింటి ♦ నిండ బిడ్డలునూట

వరి ధనాధిపు భార్య ♦ సంధ్యయాట

గీ తాను కోరిన ఫలితంబు ♦ దప్పచుట

గోరుకొననట్టి ఫలమొన ♦ గూడుచుట

జాచుటతొగాని యెవ్వరైన ♦ జోద్యమొప్ప

గారణంబిట్టిడని చప్పు ♦ గాదరంబె

అది నీనాధునకేయెరుకె.

వి—నారదా! చివరకేసైనది.

నా—ఇట్లుండ నొకనాడొక భూసురుండరుదెంచి యాచనపూర్వకం

బుగా నారాజ్యంబు గ్రహించి నాజనార్దను సరణ్యంబుల

కంపి యానాగభూషణుని గొల్పునుండిమాన్వింప నాతడెప్పు

టియట్ల గట్టెలనమ్ముకొని జేవించుచుండె.

వి—(నవ్వుడు) నారదా చివరకేమి మాట జెప్పితివి. నిమిషము
లో ప్రమోదంబునందేలు మాయించిర మనంబును వికలం
బు జేసితివే. పాపమాతని చాదిద్రవ్య మొలినినింజుట్టుకొనె
న గాబోలు. కమలా! నీదాసునైనంగాపాడితేక పోయితివి.
అక్కటా! సీమాట సాగనంచుల కెంతయో విచారించు
చున్నానె

నా—మహాత్మా! తమ రకుగహింసకున్న నెవరిమాటయు సాగ
నేరదు.

పాట పైలాగ్

ల—కరివరదా న ! నిర్వసనతోడన్ | పరిహాసంబున్ | మరి మరిజే
యన్ | వలదింబు వనగనునూ||

వి—వసజాక్షి కోపమదేలా | వలదిన్నువెంటినే బాల |

నా—ఒకరి సొమ్ముకో | వోడుగెల్పులు | పరిభవమేలా పంచెంబు
నకున్ |

ల—ఐననునే | విడచెదనే | స్వయముగనే | నిచ్చెదకలిమిన్||క||

వి—ప్రాణేశ్వరీ! దీనికై నీకింత పట్టుదలయేల. పోనిమ్ము. ఎవరు
గెలిచిననేమి. నీకగునష్టమేమున్నది.

ల—ప్రాణేశ్వరా! ఈనెపంబున నన్ను పృథ్వీపైబాడచుచుండవ
చ్చుననియా వారించుచున్నాడు. మీమాయలు నేనెరుు
గుదు. అపకీర్తికన్న నధమంబేమున్నది.

అ||నె|| పూని యొడిలి చిన్న ♦ పుండు బుట్టినపుడె

మందుబోసి మొదలు ♦ మాన్పకున్న

పడని వస్తుచయము ♦ భక్తించినపుడెల్ల

సెలలు వేసి బాధ ♦ నలుపుచుండు||

కావున,

ఉ॥ ఏటిక కేళికేసెదరు ♦ యిదిరవాక్యమమోఘుఘుచు నే
బాటెద నాడెయ్యాస్పవతి ♦ సాధ్యము దప్పిన నేనెవ్వనికి
న్నేటి ధనంబు గూర్తునని ♦ మీ సముఖంబున బల్కియుంటి నా
మాట దొలంగివాని ధన ♦ వంతునొనర్తు క్రిమాసకాలము॥

గాననాకు సెలవొసంగుదు.

వి—సరే. నీకట్టి పట్టుదలయున్న నట్లనేజేయుము. ఆపరాధవము
మేమేపొందెదము.

ల—నన్నజూచినకొలది మీరాక్షేపించుచునేయుండెదరు. నే బో
యి నాప్రియశ్చిము జేసికొనెద, (నిష్క్రమించును)

వి—నారదా తనమాట వోటుబోయెనని యిదిగ మహాతీవ్రంబున
బోయినది. ఏమిచేయునో.

నా— దీసరక్షకా! తమరదృష్టమును బ్రసాదింపకున్న నెవ్వరేమి జే
యగలరు.

వి— సరే. ఈసారి సంపూర్ణముగా లక్ష్మీ గర్వభంగముగాగలదు.
నీవొక పోయిరిమ్మ.

నా—

పాట

హరి హరి కరివరదా | ముకుందా | ఆర్తజనావన | ఆదినారాయ
ణ | అభ్రగపతి గమనా | శ్రీరమణా | అభ్రగపతిగమనా॥హ॥
కనకచేలా | ఖలహత జాలా | కలుషాంతక సక | లావని పాలా |
భక్తపోషా | పరమ పురుషా | బహుకృత ఘనవేషా | ఓ దేవా !
బహుకృత ఘనవేషా ॥హ॥ (నిష్క్రమించును)

తెదివారును

రింగము—అరణ్యము.

లక్ష్మీ ప్రవేశము.

పాట

ఎటులిక దాటెదనో గదా నా | పాణ నిభునితో నని హదెమునే
నె | సంపూర్ణుడు భూ | త హృదయవాసుడు | చంద్రది నేళ వి
శాల సునయనుడు | పలికిన నుడువులు | పాటి యొనర్చక | ఎం
దుల కటునే | నెదిరి బల్కితిని | నాగతి యిక నెటులగునో | సరపతి
రీతిగ నాకవునేమో ||

ఇప్పుడు నావలన గాదనిన యితికన్న మానహానిలేడు. ఏ
మైననూ సరే. తగినంత కృషినిజేయక విడుచుట యు
క్తమముగాదు!

కి || ఎదిరి బల ఎగయకుండగ

గదసము బ్రకటింపజేయు ♦ కింటె జడింబు

మిదిమున దలపడికయ్యము

వదలి పలాయనము కింటె ♦ వంచన గలదే!

అదుగో. ఆదీశభక్తుడిట్లనే వచ్చుచున్నాడు. ఇప్పుడేమి కర్తవ్యము
బోను, ఇప్పుడొక ధనముమూట నీ మార్గంబునందుచితి
నేని యితడది గ్రహించగలడు. శిరివచ్చుచున్న మోకా
లడ్డవారెవరు.

సీ! కులహీను వృత్తిని న ♦ స్కూలవంతునిగ జేయు

బలహీనునకు భూరి ♦ బలమునిచ్చు

సజ్జాని సంతుల్య ♦ సుజ్ఞానిగా జేయు

మందుని సభకు ఖా ♦ ఘండు చేయు

మర్మవాదిని మేటి ♦ ధర్మవాదిగ జేయు

పాపి కురూపి సు ♦ నూపి జేయు

నవివేకి నగ్రాస ♦ నాధి పతిగజేయు

వింత తస్కరు గార ♦ వంతుజేయు

గీ. నిట్టి మహిమ జెల్లగెడి ♦ యీ ధనంబు

గాంచి మదిలోయు వారలు ♦ గలక భువిని

మున్న కురుపాపపులు తెమ్ము ♦ లన్నలైన

నాకొరకు గాదె కలహించి ♦ నాశమెరి||

గాన, యీమూటనిందుంచి నేసి చాటుననుండెద. (అట్లుజేయును)

(కలి పోవేశం)

ఏమీ యీచిత్రము. ఈ నాగభూషుని స్థితింజూడ నాకెంతయో
భయము గలుగుచున్నది.

పాట

మానధనుడు హరి | ధ్యానపరుడు నభి | మానచిత్తు డభు దూరు||

డజ్ఞాన హీనుడన | మాన గుణుడన | తానపరుడు నాగభూషు||

మా! హే! అరుణార్క కిరణ దర్శన తమః పుంజంబు రీతి|| అ

రసి గనుగొన శుభ సూచనంబులు నామనంబొప్పుచుండె||

ఏమిక జరుగుతో | ఏగతి గలుగునో | నామది భీతి | నాటిన

దకటా ||మా!

(చూచి) అదుగో లక్ష్మీదేవియే స్వయముగా ధనము గొని

తెచ్చి యితని కొరకైయే గాజోలును మార్గంబుసండుం

చి నిరీక్షించుచున్నది ఆహా! ఏకదరి కితనియందింత

యభిహాసమేల గలుగవలె. చూడంజూడ

జీ. ధారుణి తామసున్ దయమ ♦ దప్పక వక్షము వచ్చుముందుగా

పారెడు పిల్లమబ్బులు న ♦ పారహిమానిల విద్యుతాదు లిం

పారగ దృశ్యమానటుల ♦ భాసురలీల శుభప్రసూచనల్

వారక దోచుచుండె నిక ♦ బాపి యదృష్టము వచ్చునేమొకో!

కానిమ్ము. ముందేమి జరుగునో. ఇప్పుడు నేనితనియం దాచేసింది
యీధిసంబితము కంటజూడకుడా చాటిపోజేసెద.

(నిష్క్రమించును)

(నాగ భూషణం కట్టెలపొత్తుతో)

పాట

ఈ నురితాంబుధి ! నేటుల నీదుదునో 'ఈ' పాపమదేమో ! స్పృ
వేంద్రునియత్నము ! పనికి రావయ్యెనుగా 'ఈ' హరి హరి నేనీ
నతిని సుతులనన ! వరలిము దుఃఖముతోడన్ ! ఏతెరపు గనక గ్రా
నము దినదొరుకక ! పరితానము బదుచుండన్ ! వారక నిటువలె !
నిరతము గట్టెలు ! శిరముగొని తిరుగజాలన్ ! అకటకటానే నికమ
వబాలన్ ! మురహానీ ! సిరిధారీ నే "జ్జి!"

అక్కటా! ఏమి నాయదృష్టము. నాస్థితిం దలచుకొన్న
నాకే యాశ్చర్యము గలుగుచున్నది.

ఉ॥ కుట్టలు బుట్టినప్పుడును ♦ గూటికి నోటికి దూరమయ్యె నా
కుట్టలు బుట్టినన్నటుల ♦ గూడెను నాస్థితి భూవిభండు మా
మొట్ట నెరింగి ద్రవ్యము న ♦ మోఘమునిచ్చిన నిల్వకెప్పుడున్
గొట్టెకు తోకబొత్తెడిని ♦ కోవిదులన్నటు లయ్యె నక్కటా!
ఓ సర్వేశ్వరా! ఏమిసీ పాలనా వైచిత్ర్యము.

క॥ మహారాజుకు వసవాసము

గహనాంతరవాసి కవని ♦ శాంతత్వంబున్

రహిసంఘనకును ధైర్యము

సహజ సునేత్రునకు భయము ♦ జరుపుదు వహహః

శేవలము అది నీబలముగాకున్న కన్నులు లేనివాడు ఒంటిగా గ్రా
మాంతరములకుగూడబోవుచున్నాడు. నాబోటులు కన్ను
లుమూసుకొని కొంతదూరమైననూనడువగలరా! అయిన

సందేహమేల. అట్లు నిశ్చయించుచు. (కన్నలు మూసు
కొని నిష్క్రమించును)

(కలి ప్రవేశం)

ఓ సింధునందవి! ఈకలిప్రభావంబెరుంగక తగుగుపనివచ్చి పరాభ
వంబు చెచ్చుకొంటవి. నిన్ను కన్నెత్తియైకం బాడక నాగ
భూషణుడేగ ఇక సిగ్గుచెచ్చుకొని
పాట

మరలించు కొనుమోసి మంకుతనమూ । మూంకున్న రమ్ము నీ త ।
మాషజాతు నిక్కముగ ॥మ॥ విడరాని బాధలెల్ల ! బడజేతు నాగ
భూషణుడు ॥మ॥ భామరొ నిన్ గనకుండంగా । జనెనని సీమాసనమున
నలుగక సిగ్గువిడచి వచ్చితిన్ । నేపించి-బాధించి-వేధించి-సాధించె
దన్ ॥ మ॥

అదృష్టము చేపట్టవరకూ నీవెన్నికయత్నిములు చేసినచూ
క్షణమాత్రంబున విఫలము జేయువాడనియెం గి తొలం
గుము. నేనాతని వెన్నంటియే యుండెన.

(నిష్క్రమించును)

(లక్ష్మీ ప్రవేశం)

పాట

ఏమని యిక నానాధున్ । మోము జూతున్ । మోసపోతిన్ । యేమి
సేతున్ నాకవమానంబయ్యెన్ ॥ఏ॥ వానవాది సుర మానులకైనా ।
జానిమాయ లొక్కింతయు నైనా । మానసముల వర్జింపగజాలరు ।
నేనెరుగ్గగా నెంత । అజ్ఞానిన్ । అపవాదిన్ । నా కవమానం బ
య్యెన్ ॥ఏ॥ నాదునెపములను । యెంచకిదే భూ । నాయక గొను
నా వందనములునా । గర్వమడంగెను కనికరముంచూ చాలా । నా
పాలా । హృదిలోలా ॥యే॥

ఇప్పుడేమిసేయుదును. ఆ, బాను. ఇది మంచియోచన. ఇప్పుడు
 బెట్టయిన నా బీదవానియింటనొక భజనపు పెట్టెనుంచి నా
 ప్రాణేశ్వరునికది చూపి విజయమందెద. పిమ్మట నేమైన
 గానిమ్ము. (నిమ్మిమింపును)
 (తెరవాలున)

రంగము—నాగభూషణం యిట్లు
 నాగభూషణం హరి భజనజేయుచుండ
 (పెట్టెతో లక్ష్మీ ప్రవేశము)

ఇదియే నాగభూషణుని కుటీరము. అతడవిగో హరిభజనజేయుచూ
 కూర్చున్నాడు. (ప్రకాశముగా) అయ్యా! యీ కుటీర
 మెవ్వరిది.

నాగ—అమ్మా! నేనొక శూద్రబాతుండ. ఇందునివసించి యు
 డెదను. తమకు దాహము గావలెనా.

ల—నాయనా! మాది తారకానగరము ఇక్కడికి కొలది దూ
 రమందున్న పర్వపురాబు మా పుట్టింటికి బోవుచున్నదాన
 ఈపెట్టె భారమై మోయజాలకున్నాను. ఎవరినైనం దీను
 కొనివచ్చి పట్టించుకొని పోయెద. అంతదనుక నిది మీ
 యింట నుంచగోరెద.

నాగ—తల్లీ! ఇందేమియున్నదో. మాయిల్లు చూచితివిగదా. దీ
 ని నేనెట్లు కాపాడగలను.

ల—నాయనా! ఇందులో కట్టబట్టలు కాగితములు తప్ప మరేమి
 యూలేవు. అవియుండిననూ పోయిననూ నిన్ను బాధించు
 దానంగాను. దయయుంచి నామాట త్రోసివుచ్చకుము.

నాగ—అమ్మా! అట్లయిన నీవే ఆపెట్టెను ఆమూలముంచి మరల

త్వరితముగా వచ్చి గొనిపోమ్ము. (అట్లు చేయును)
 1—(ఛినలో) ఇక నానాధునిం దోడ్కొనివచ్చి యీధనముజూపి
 పంతు మీజేప్పుకొనియెద (నిష్క్రమించును)
 (కలి ప్రవేశం)

అరేరే! ఏమి యీశ్రీదేవి యవివేకము! ఈధనపు పేటిక నింట
 నుంచినంత మాత్రంబున నీతిదైశ్వర్యవంతు డగుననియే కా
 జాలు. తాను మార్గశుండుంచిన ధనంబు కన్నెత్తియైనం
 జూడలేదని కినుకనొందక సిగ్గుచాలి పునః ప్రయత్నము జే
 యుచున్నది. ఈసారి యీధనంబు హరించుటయేగాక ఏవి
 నీయూరనుండి వెడలఁగొట్టించెద. ఓయీ! కామక్రోధాది
 యనుచరులారా! యిటురండు

కా-క్రో-లో—దేవా! ఏమి సెలవు.
 క—

క! ధరనాగభూషు నింటను
 గరమొప్ప సనాతనముగ * గాపుర ముండెన్
 స్థిరముగ నా ప్రేయరాలా
 తరుణికి సుద్వాస మీయ * దలచెను సిరితాన్.

అందుకొక ధనపూరిత మందనమాతని యింటననిచి పోయినది.

కా-క్రో-లో—అట్లనా! మాకేమి సెలవు.
 క—

పాట

పొందు పొండూ ఖండితముగన్ | అరి మదమణిగింపన్ భూ | పుండ
 తేద్రుండైనంగని | గడ గడగడవణకన్ ||పా|| పట్టుడింకన్ | నాగ
 భూషున్ | పెట్టె నాదేయనుచువడిన్ | కడుజేయిండువ మానము
 గందరగోళముగన్ | దండనమొన | రించి తన్క | రుండ వసుచు

గట్టియు నా ! కొల్లవ పేనుపుడి ! కనికారము మానుడి || పాం
తక్షణంబట్లు చేయుడు. పిమ్మట నే శిక్షించెన,

కా-క్రో-లో—కలి సార్వభౌమా! క్రొ-లోకభీకరులగు తమరల్లిన
యీలచ్చియు గిచ్చియు బిచ్చమెత్తుకొన వలసినదే. ఇదే పట్టితెత్తు
ము మూరిరుగుడు. (కలి నిమ్మమించును)

కా—ఎవరోయి నీవు! ఈయిల్లు నీదేనా.

నాగ—అయ్యా! నేనొక దీనభక్తుడిను. ఈ కుటీరంబుననే నివసిం
చి యుందును.

లో—పాపము పరధనములపై భక్తినిల్పి యారీతినర్వదా కన్నములు
పాకుటకై భజన జేయుచుదువు గావోలు.

నాగ—మహాత్మా! ఏమట్లనుచున్నవారు.

క్రో—ఈపెట్టె నీకెక్కడిది?

నాగ—ఎవరో యొక నారీమణి మరలవచ్చి కొనిపోవుదునని యిం
దుంచిపోయినది.

లో—ఓరి దొంగ. ఇంత ధనముగల యీపెట్టెను నీవుగొప్ప మా
హుకారుచేసిన్ని, కట్టదిట్టమయిన గృహంబనిన్ని, యిందు దా
చిపోయినదో! దుర్మార్గుడా! నేనెంతయో శ్రమపడి సంపా
దించిన ధనము తక్షణములో తస్కరించుకొని వచ్చితివి.
నిన్ను దయదలంపవచ్చునా.

క్రో—ఇంకాదొంగ భజనలుచేయుచు కూర్చున్నావేమి తెమ్ము ఆ
పెట్టెయెత్తుకొని రాజ దర్బారునకు నడువుము. (కొట్టిగొంటు
ను. నాగభూషణ మేర్చును)

కో—

పాట.

అరవజోకు! వెరువనీకు ! త్వరగ నడచితార "అ" మురితుడ ! పర !

ధనము నెటుల | దొంగిలించినావురా | అ! కలుషాత్మా నీపైకని క
రిమింకమాకు గల్గునే | చెండదమేను | కండలుగను | మొండితన
మునాగునే | అ!

ఇంకనీ వగ లేదువులు చాలించి వడివడిగా నడిచిరమ్మ. నీవిట్లెన్ని
కొంపలు మాపియుంటివో. మహారాజుగారి యెనుట తేలగల
దు (నెటును)

నాగ—

కీర్తన

అపరాధము నెఱుగసత్యము | గనుదయగనరే! నేను | అ! సదమలా
త్మలార యీయ | శాంతమూని వినినానుడు | వులు పిదక నను
మీ | యిష్టము దీరగగొట్టుడు యేశిక్షనైన | అ!

క్రో— నీదొంగవేషములు నేనెఱుగుదును. ఆపెట్టెను దీసికొనినడు
వుము. (అందరు నిష్క్రమితురు)

రంగము-భీమగరము

(లక్ష్మీ నారదులు ప్రవేశం).

ల—నారదా! ఒకవేళ ఆనాగభూషణుం డైశ్వర్యవంతుడై యున్న
నదినీవుజెప్పిన నానాధుండు నమ్మకపోవునేమో

నా—అమ్మా! అట్లునమ్మకుండిన నన్నేలబంపును. మరియు నీభర్తగా
రికి తెలియనియంశముండునా

పాట

పరమేశులీల లభి | వర్ణించుటకునిల | నెవ్వారికీతరంబగును ||ప||
లోకములను బుట్టించు | లోలతనాడించు | యేకముగ హరియించు
| యెరుగానట్టలనుండు | నెవ్వారికీ తరంబగును ||ప|| ||ప|| ఆరని
ధర్మ ప్రకాశమున భూతముల ! నన్నిటి నాడించును | అతడేగా నత్వ
రజ స్తమంబు | స్పృహ వీ యీజగమూను | చిద్విలాసుడౌ సదా | వై

తెస్య స్వరూపు । డెవ్వారికీ తరంబగును ।

మరియు నీ ప్రాశస్త్యరుసకు

గీ॥ అఖిల జగములు గుక్మీయం ♦ దలరూచుండు

సలిడె సర్వాంగ యామిధ్యై ♦ యమరియుండు

చుట్టి క్షణమున జగమెల్ల ♦ బట్టి జేడు

మనసునకు వేగ మశ్వంబు ♦ మప్పనిలెనె॥

నీకాన-శయము వలదు. రమ్ము పోదము. (నడచి) తల్లీ! ఇదే ఖి
మపురంబు బ్రవేశించితిమి. ఇందానానిభూషుని కుటీరంబు
గన్పించదేమి?

ల—(తనలో) ఓహో. యిది మంచిసూచనయే. నేనొసంగిన ధ
సతిబుగొని మరియొకచోట విశాలభవన మేర్పరచుకొని
యండనోపు! సంతోషముతో! (ప్రకాశముగా) నారిదా!
అతిడిపుడుగూడ నీకుటీరంబున నివస్మిచునా! ఏ సౌధాగ్రం
బునందుండెనో! ఇందెవరినైన నడిగితెలిసికొనుము.

నా—అయ్యా! ఇచ్చట నాగభూషణుండను యొక సుహృద్భక్తు
డుండవలయు. అతిడిపుడెదున్నవాడు.

పాడులు—అతిడా! అతిని భక్తి బైటబడి పరిదేశముల బట్టించినది.

నా—అదియేమి.

పాడు—అతడొక ధనపుష్పెట్టెను దొంగిలించి యింటిలో దాచుకొని
రాజభటులు పట్టి కొట్టి యాధనము లాగుకొని వానినియూ
రనుండి వెళ్లగొట్టినారు. భార్యాపుత్రులతో నొకభోయి
నాడో తెలియదు.

నా—నారాయణ నారాయణ యెంతపని జరిగినది.

ల—హా! ఇది శావలన గలిగినదీటి. తానొకటి తలచిన కైవం
బొకటి దలంచునుగదా. (చతికిలంబున)

పాట.

' ఏమీ కారణము | ఆశ్చర్యమాయే ! హా యీగతికి 'ప'
హరి హరి మదీయకరణ | అతినికి కడు చేటుగూర్చె | సకల యే
మి సేతుపాప | మయ్యయో! అతడెంతి వగిచెనో ||యే|| నను పరి
భ్రాసమందజేసి | నగుటకే మొ నావిధు డిటు | లొనరి జేసి యుండ
నోపు | యేమనందు దేవుని మహిమ ||యే||

నారిదా. ఇదియేమి పాపము.

ఉ! ఆకలిగొన్న వాడను చు ♦ నన్నముబట్టిన, నాశడాత్రీలకా
జోకున నోటబట్టికొన ♦ జోద్యముమీరగ ముద్దకంఠము
భీకిరవృత్తి నడ్డపడి ♦ మృత్యుముఖంబున కీడ్చు రీతిగా
నా క, నారిదా బకట! ♦ నాశనహేతువె! వీనికయ్యయో
నా— ఆహా! ఇదంతయు కిలిమిహత్యముగదా ఎన్నివిధంబుల నెం
దరు వాని బాగుచేయ కలుచిన నొక్కశనిగాడది సాగనీ
యక యెంతపని జేయుచున్నాడు. కానిమ్ము
గీ. వాణము రోగంబు పక్షిమై ♦ గుణమునిచ్చు
నంతికాలంబు బడిజూప ♦ వౌషధములు.
కర్మ పక్షిగంబు గానంత ♦ కాలమొసరు
చేరిమిలెంచ గీడుగా ♦ మాయచుచు

తనలో) అతనికి కర్మపక్షిము ఈమెకుగర్వ భంగము నయినది. అ
తిడిక శీఘ్రకాలంబుననే నారాయణ కృపలబడిన అఖండై
శ్వర్యమున గుల దూగగలడు. (ప్ర)కాశముగా) అమ్మి ఇ
కిమనము వైకుంఠంబున కేళవము రమ్ము

పాట మైలాగ

ట— ఇక నెట్లు జూతునక్కటా | నాధుని మోమిప్పడో నారిదా
!ఇ! మోదంబుననవచ్చి | భేదంబునన్ బోవ మోమందు

నియ్యించెగా | బ్రహ్మనా మోముందు నియ్యించెగా | ౩ |

నా — తరికాక్షి యిట్లుచింతగాన నా | ర్థక మేమి యిప్పు కన్నురో |
 డల్పనాథకి మేమింపుడమ్మరో | ౪ | కాంగినివిల్లి గానిం
 చునేను అలనాడె జెప్పలేదా ! అమ్మరో అలనాడెజెప్పలేదా

ల — కట్టా!

చ॥ కనులకు సంధితెన్ బొడిమి ♦ గాంపసు చేలునిధిక్కిరించి యీ
 పనినెరవేర్తు దిప్పపని ♦ పంతము నూనియు పల్లభోయి నే
 జని యెటు సిగ్గుమాలి వన ♦ బాతుని మోమును జూతునక్కటా
 దనరగ గర్వభంగ వహా! ♦ దాపురిమయ్యనునాకు నాదా
 నా — అమ్మా జరిగినదానికై విచారించిన ప్రయోజనంబేమి తె
 మ్ముపోదము.

ల — నారిదా పతిమాటకెదురాడు సతికిగతి గలుగవలసినదేగాని అ
 న్యాయము గా నాచే నానిర్భాగ్యునకు దేహశ్రమ స్థానప్రభ
 వ్యుత్పత్తి. గలుగుటకు మిగుల చింతించుచున్నాను. నాయెడ
 పంతగించి దీనుండగు తమభక్తునింగాపాడక యిట్లుబాధింప మ
 న్నాధుని కేటిన్యాయము!

నా — అమ్మా! వానికిదియే న్యాయము తాను యెవనియుండు కరు
 ణారసంబు జలికించునో వానినే గవ్వబెట్టును విషము
 నీ శిబికి మోక్షమునీయ ♦ జత్తమిందుననిల్చి

వాని మేనక్కండలు ♦ వలువజేసె

బలిని పాతాళాధి ♦ పతినిజేయదలంచి

మక్క-వగాలితో ♦ ద్రోక్కివైచె

రుక్కాం గడునకు సావి ♦ రూప్య మీయదలంచి

తెనయుని తెలచంద్రుడి ♦ తెరిగిజేసె

సంబరీషునిభక్త • నవని బాటదలంచి

దూర్వాసుకోపాగ్ని • దూగజేసె

గీ. ధరిణికుపకారియుగ వాన • గురియుకొరికె

వెనవిని భానుడుగ్రుడ్డ • వ్రేల్చుకరణి

తిరచిభక్తుల నీపట • దనపుచుండు

చేయడన్యాయమెన్నడో • సింధుపుత్రి!

ల— అట్లయిన గొంతనంతోపజే. నారదా! నాకీ పరాభవంబేల క
లుగవలె. అఖలైశ్వర్యంబులిచ్చి లోకంబెల్ల సంతసింపజేయు
కలుములచెలినగు నేనీ నాగభూషణింట నిలువలేకుండుట
నాకే నాశ్చర్యముగానున్నది

నా— (తనలో) ఇప్పటికి లక్ష్మీ గర్వభంగమైనది ఇకనదృష్టముం
జూడవలె అందుకు తగిన బీజంబొకటి ఈమె హృదయంబు
నందెత్తి ఈమెపట్టున నే నారాయణుం డదృష్టమా నాగభూ
షణికిచ్చునట్లు గావించెద (ప్ర)కాశముగా) అమ్మా ఈగడు
కొట్టినభరించనచ్చునుగాని నవతిదెప్పులు సహించుటబహుకష్ట
ము పాపము అట్టిదుర్దశనీకు సంప్రాప్తించిఉండుకు నాకుమిక్కి
లివిచారముగానున్నది

ల (నివ్వెరపడి) నారదా అట్లనడవేల నాకునవతియెవరు

నా— ఎంతవెట్టిదానవమ్మా ఇంకికాలంబుచుండియు నీవెరుగవా నీ
కీపరాభవంబున కేమికారణమో గ్రహించితివా

ల— నాకేమర్కంబునూ తెలియదు. నీపల్కులు నామనఃబు కలత
పెట్టుచున్నవి. అదియేమో సత్వరంబునందెల్పు మి

క! జననీవిను మదృష్టం

బనుప్రియురా లొండుగలదు • యభ్రాతుస కా
వనితామణిగీచిన గీ

టును దాటడు యామెకాన ♦ టుత్తవ దేమో
 ఆమె యిష్టానుసారము నిచ్చునడిసి చుచున్నాడు. ఈపని ఆమె చేత
 యిచ్చి ఆగారిన మామెక సమగూర్చ నిట్లు జేయుచున్నా
 డు ఇది బహుగూఢము ఇప్పటిగీ స్థితిదలంచి విచారంబున
 జూరండి వెల్లడించితనిగాని లేకున్నది వెల్లడింపదగిన యంత
 ముకాదు.

ల—

పాట

మేల్ మేల్ నేనెరుగ నీమర్మము | యేక ర్మము! నీధర్మము! మే||
 సత్యంబుకోయిది నిత్యంబుకో మే! నేరుదెలుసుకొంటి | నీపుణ్య
 ముననూ | ఇచ్చరాదు సమ్మరాదు | నాలిముచ్చలక "మే"

నా — ఆమ్మా అందుననేగదా. అద్వైతము చేయవలెనుగాని నివల
 న నేమగునని అనేక సార్లు లనుచుచువాడు ముందువచ్చి
 న చెవులకన్న వెంకవచ్చిన కొమ్మలు వాడిగదా

ల— బేరా! ఇది మాసంగతి ఆహా! ఏమీ పురుషాతిచపలశ్వ
 ము.

క. తవయింట మూలుమండిన

ధనముచు దిన లేకబరుల ♦ ధనముమి చేగా

పివగత్తి, గుల్లనతిగూటమి

దనుపక గుల్లటను గోరి ♦ దాస్యముజేయున్

మరియు

క. పూరించుదు రిమ్మలోస్తల

నూరింతురు సత్తలకార్య ♦ మొగిడిరినచో

గోరతిగారవిండు

వాతాచెద రెంగిలాకు ♦ : రుసనలంపన్

అన్నన్నా. పైకినాపై మొంతప్రేమ జూపించుచువచ్చె నారదా! ఆ
యదృష్టమెందుండును దాని నెన్నడును జూచియెరుగను.

నా— తల్లీ! ఆమె వాసంబెచ్చటాదువా!

కీ! సామేనకారి శిశుమున

నా మందాకినిగొన్న • యభవునిగతి నీ

సామియు నురముననిను నా

వామాక్షిని జంహముగు • వారకనుంచున్!

ల— నారదా! దానినిజూచుటెట్లు!

నా— (తనలో) దారికివచ్చినది. ఈక్రొత్తకొరకే వేచియున్నాను.
ఇదియే మహాబీజమై, బిన్నాననాగభూషణుల కైశ్వర్యమూ
యగలదు (ప్రకాశముగా) అమ్మా! నేను చెప్పినటులజేసిన
ఆమెనుజూడగలవు. నీవోడినందులకై మరల నీగుండునిన్న
అదృష్టము బాగుచేయవలెను గాని నీవలన నేమగునని యా
క్షేపించును. అప్పుడు మీరాయదృష్టమన నెట్టిదియో నాకు
జూపుండని పట్టుబట్టిన బూర్ణము బైటబడగలదు.

ల— సరే! అట్లయిన బోదమురమ్ము. (నిష్క్రమింతురు)

తెరివాలును

రంగమ. కైకుంతము.

(అక్షి నారాయణ నారదులు. కూర్చుందురు.)

వి— దేవీ! ఈపరాధమంబున కేమిలే విచారించకుము. ఇదియన
మువ్వరముదప్ప మరెవ్వరు నెరుగరుగదా పాపము నీయ
నాగ్రహమతనికి దేహశ్రమయు స్థానభ్రష్టత్వంబునుగూడ
గలిగించినదిగదా!

నా— మహాత్మా! తెలియకమోసపోయి ఖన్నయైయున్న మాయ
మృనేల నుడికించెదరు.

నారదా! ఈకార్యమిదృష్టము చేయవలెనుగాని నీవలనగాదని
యెన్నివిధంబుల జెప్పినచూ విన్నదా!

నా. - అందుచ నేగదా! మీ దెప్పులకు బాల్పడవలసి వచ్చినది.

పాట.

హృదయేష్టా హేళినేలా | మన్నింపుడు సుకాల 'హృ' అపరాధ
మున్ముఖమించి | అన్యప్రమును జూపించి | చేయించూ బాగువాని |
చిత్రింబునూతగాని 'హృ'!

అటుజేయకున్న మిమ్ము విడచు దానగాను .

వి— (తనలో) ఓహో! ఈయుపదేశము నారదుడై యుండవచ్చు
ను కానియ్యి. వానికెట్లయిన నిక నైశ్వర్యమియ దలచియే
యుంటినిగదా (ప, కాశము గా) దేవీ! జీవులకర్మానుసరణ
సంభవించు సుఖదుఃఖములకే అదృష్ట దురదృష్టములని వా
డుమరు దానినేనెట్లు జూపగలను .

ల— మీమాటలకేమిలెందు పదునాల్గు భువనంబు లొక్కమారు
గ యెశోదాదేవిగారికి కనుపెచ్చిన యీసుందరాస్య మొక్క
యదృష్టమునీ యిదిరకు. జూహాలననటకెంతయు నాశ్వి
ర్య పడుచున్నదాన. మీరేమి చేసినచూనరే ఆమెను గనప
ర్చువరకూ నేవిడచువానంగాను.

వి— ఓహో! నారదా! ఇదేమియసాధ్యపు పట్టుపట్టినది.

నా— మహాత్మా! తప్పదు స్త్రీపట్టును శిశువులపట్టు కొంచెమెం
చుమించు సమానములే

వి— ఇంధిరా! అట్లయిన నా కారుమాపంబులు గడువుచిచ్చినచో
శాస్త్రైవాని కైశ్వర్యమియగా నీకుచూపించెద అంగీకార
మేనా!

- చిత్తము నేలోప-బోయెద
— ఏమో అవృష్టిమా! ఇటురమ్ము
(అవృష్టిము ప్రవేశం)

పాట

నాథానన్నీట లేటికి బిచ్చిరి | యో || నా || నేనేకార్యము నెరప
గబోవలె || నా || గురుతరకృపనను గనిబలుకుడు మీ | కోరికలు
ల జరుపుదానగా | పరమానందము నొక్కన్ | ఆనీయన్ | న
లెను దాసురాలన్ || నా ||

- వి— దేవీ! నీవితక్షణంబ యీలోహపు ఘృళికయందుండి యీనార
యనితోబోయి తారకా నగుంబున మదీ కుభక్తుడిగు నాగ
భూషునింట నివసింపుము

అ— చిత్తము (ఘృళికయందు ప్రవేశించును)

- వి— నారదా! ఈ ఘృళికంగొనిపోయి నాభక్తుని వాకిటంబడవైచి. తి
రుగనీవు వృష్టిము మానానంబునరమ్ము

తెరవాలును

~~~~~

రంగముతారకానగరము-వేశ్యాగృహము

(శ్రీహరి దిద్దుకొను చుండ నరహరి ప్రవేశం)

న— (వంగిచూచి) ఆపాడు ప్రసాదరావు పోయినాడా?

శ్రీ— ఆయన వెళ్లి గంటసేపయినది. ఆయన పేరిన్న నీకంత కోపమేటి
కమ్మా!

న— కోపమా! వొళ్లుమండిపోతున్నా! నీచేష్టలు నాకెంతమాత్రము
బాగున్నవికావు నాకడ పునంజెడబుట్టి కులమునకు కళింకము
దెచ్చుచున్నావు.

శ్రీ— శేనేమి తప్పుజేసితిని

స— తప్పారా! అప్తిసంఘము బోగొట్టక ని తినుటకు పిండములేక యే బోలికెట్టియొద్దనో నాలుగుపద్ధతు వాసుకొని బ్రతుకుచున్న ఆబాపనపీనుగను యింటకెందు కురానిచ్చెదవు నాగొక చుట్టముక్కునైవా నీయుటకుగతిలేదే' వాసపల్ల నేమిప్రయోజనము

శ్రీ—అమ్మా! ప్రయోజనము మాటలరువారే తెప్పెనుగాని ఆయన యిరువదివేల ధూవాలుల అస్తిని మనవాలుచేయుట చేతనే గదా! వానికీదశపట్టినది

స— అదేపేదగ్గరనన్న చుడుగుణము గణికాకుల మాష్య బగు నీజాలియేనిన్ను జెరుచుచున్నది గాకు నియుండమునకు నీవిద్యకు యిటండుట గ్రహచారిమేమి చెరుకునుధుర రసంబిచ్చెనని పిప్పనిగూడ గారవింతురా! అతిదుమిచకూక నేకట్టజెప్పినా!

శ్రీ— బాసమ్మా! అది నాకుమాత్రము తెలియదా నేనునీక ముపున బుట్టినదాననుగానా! ఇక్కడలేనివలన గొప్పలాభముచేకూరినైయున్నది

స— ఏదీచాడు! చచ్చుపీనుగు ఏదోహూయమాటల జెప్పి నిన్ను మోసగించుచున్నాడు కాబోలును

శ్రీ— కాదమ్మా! అతని పాపముకారేమో మొన్న మేజువాణీలో నన్ను జూచినాడట. అది యెవకు యెవరి స్వాధీనములో నున్నది. ఏమిటీ సంగతియని యీయనతో ముచ్చటిచినాడట. ఆసంగతి నాతో చెప్పినాడు. అందుకు వాని నెల్లయిన నిక్కడకు తీసుకొని రమ్మని చెప్పినాను. ఈదినముతీసుకొనివస్తానని చెప్పినాడు ఇదిసంభ

వింశనా అరిని యాస్తుతయా మనదే అందుకే యితినికి ఉ
ద్వాసముజెప్పక నిదానించుచున్నాను

స— ఆ! అట్లనా! ఆమ్మా అందుచేతనే గాబోలునే! నిన్న నాయనైతి
మ అయిదుగంటల వేళి ఔను నాన్న మనయింటిముందుంచి
యిటూ అటూ తిరిగినాడు ఆచూ ప తా యిటే వుండిగాని
అయితే యితిడిరింగులో వాడు గాడినియు పేక్కించితిని.

శ్రీ— తండ్రి చనిపోయినతరువాతి యిప్పుడె కొంచెము మారుతూ
వున్నదట. పడమటివీధిలోయున్న చింతామణి మహా వాడు
పులు వేస్తున్నదట.

(తెరలో శ్రీహరీ అని కేకవినిబడును)

స— అడుగో పిసాదరాపు వచ్చినాడు. ఏనుజుగనో విందము
(తలుపుతీచుగా పిసాదరాపు ప్రవేశి.)

స— నాయనా! వచ్చినావు. వారముగోజులనుంచి బొత్తిగా కంటిక
కనుపడడమేలేదు. ఔను. ఈముసలిముండమాట మీ
కెందుకు.

ప్ర— (తనలో) ఏమీ! ఈదిశంబున నింతప్రేమగా మాట్లాడు
చున్నది. దీనికిజడిసియే కనుపడుటలేదు (ప్రకాశముగా) న
రహరీ నీవట్లుకొనికుము మాపాపముకాదు గారి యింట్లో
పెండ్లిండ్లులవలన తిరుబాటులేక రావడములేదు.

స— ఎవరూ! పోలిశెట్టిగారి యింట్లోనా!

(పోమ్మని శ్రీహరి సజ్జచేయును)

స— నాయనా! నల్లమందు వేళిఅయినది వెళతాను చుట్టముక్క
యేనుయినావున్నదా! (పుచ్చుకొని నిష్క్రమించును)

ప్ర—శ్రీహరీ! సీవీదిశంబున గ్రొత్తగా గనబడుచున్నావే.

శ్రీ—గ్రొత్తవార్తలు దెచ్చినవారికన్నియూ గ్రొత్తగనే గనపించును,
దానికేమిగాని పోలికెట్టిమాటయేమియినది.

ప్ర—చెప్పిన నేమిచ్చెనవు.

శ్రీ—నిన్నీయూరిలో నుండినిచ్చెనులే.

ప్ర—అహా! ఆదికూడా నీయన్నగ్రహమేనా కాదు. నే కోరినది
చ్చెనవా

శ్రీ—నాకునాధ్యమైనవన్నియు నీకిదివరికే యిచ్చినాను. గ్రొత్తవిం
కేమున్నవి

ప్ర—అహా! శ్రీహరీ! నివస్తువులకు ప్రాతలిసముండునా.

శ్రీ॥ పసిడికిని మున్యమునకు ప్ర ♦ వాళమునకు
ప్రాతలిసమెప్పు గల్గునే ♦ పాపహాకీ
లట్టి సగ్వస్తు చయమె నీ ♦ యంగచయము
కోరెదను నీయునుండొండు ♦ గోపపడక॥

శ్రీ—అబ్బ! ఎంతాన!

ప్ర—(తనలో) ఆయాశయే నన్నింతజేసినది చేయుచున్నది

శ్రీ॥ ఏతార్జితంబగు ♦ పెన్నెధి సమమైన
యినాము లమ్మి నీ ♦ యిల్లు గడితి
కండ్లు మూసుకపోయి ♦ యిడ్లు వాక్కిడ్లుమ్మి
వేడ్కు నీ నగలకై ♦ వెచ్చబెడితి
నాభార్య యొడలిపై ♦ సగలను దెగనమ్మి
సిల్కు చీరల క్రింద ♦ జెల్లు గడితి
సత్తవారిచ్చిన ♦ యరసంది రూకలు
నొగి జరుక్కుండుకై ♦ దగుల బెడితి

గీ! భార్య విడచితి నరివారి ♦ బలుచ నైతి
 పరువు రోసితి గూటికి ♦ గరపు పడితి
 బాంక నేర్చితి నేటికి ♦ చింతముడిగి
 సానికితిరుల దార్చంగ ♦ బూనుకొంటి॥

శ్రీ—ఏమి యాలోచించుచున్నారు.

ప్ర—ఆపించినదానిని మూసిబెట్టిన దోషమగునా గాదాయని.

శ్రీ—పోనిమ్ము. ఇక్కడ నెవ్వరూ లేరుగదా. (అటూ యిటూ చూచి) మీరాసించినదేమో జెప్పండి

ప్ర—చుక్కలరాయని ధక్కరించు నీమోముక్కసారి చుక్కవదీర
 చక్కగ ముద్దిడనిమ్ము.

శ్రీ—అబ్బ! ముద్దు మూడువేల వసహాలు.

ప్ర—అట్లనే మూడువేలుగాదు మూడులక్షలు కిమ్ముతుగలమాట
 జెప్పెనను. ఇష్టమేనా.

శ్రీ—ఊ చెప్పవరు. (కాగిలింపుచు (పసాదరావు ముద్దుగొని)

ప్ర—ఆహా! ఏమిసుఖము. ఇదియే నన్నింత జేసినది.

సీ! మరపున సానిగుమ్మము ♦ ద్రొక్కితేజాలు

సురరాజ పురికండ్ల ♦ జూచినట్లు

చలమునైనను సాని ♦ పిలచిదిట్టిన జాలు

గుడ్డినిడుగ సుధం ♦ గ్రోలినట్లు

కసిన్దైనసానితా ♦ కాలదన్నినజాలు

మిన్నలపురి జూర ♦ గొన్నయట్లు

చీయినను సాని ♦ శేవజేసినజాలు

నమలబహ్మ జ్ఞాన ♦ మమరినట్లు

గీ! అట్టియడనీవె గృహనునా ♦ యంకమందు

జేరిముద్దయ నాకల్పి ♦ జెప్పధరమె

సాను లంగూడ దప్పను • వానిజన్మ
వమ్ము గుడిమీదనిల్పిన • తొమ్మనుమ్ము॥

శ్రీ— ఇక చెప్పండి ఆపనియేమైనదో?

ప్ర— ఏమాయ నేనుబూనిన కార్యము జేయకవిడతునా! నీగొట్టి నే
తిలోబడ్డది ఇప్పుడేవస్తాడు ఇక నీచమత్కారము జూపించు
ము. కోటిశ్వరుడు (తనలో) వానినిజూచుకొని నాకు ఉద్వా
సము చెప్పదుగదా!

(సరిహరిప్రవేశం)

న— ఆమ్మా! పోలిసెట్టిగారువచ్చి పంతులున్నాడా యశువున్నాడు

ప్ర— అట్లయిన నేనుదీసుకొని వచ్చెదనుండుము (నిష్క్రమించును)

న— ఆమ్మా! నీవు లోనకుబామ్ము. నేనుకొంత పూపిచూపి పంతులు
ను ఆవలకుబంపివేసి నిన్ను బిలచెదను (అట్లుచేయును)

(ప్రనాదరావు పోలిశెట్టి ప్రవేశం)

ప్ర— శ్రీహరీ!

న— అయ్యో! వస్తూవున్నది లోపలదుస్తులు తొడుగు కొనుచున్న
ది.

ప్ర— నీకూతురు సెట్టిగారు సెట్టిగారని కొట్టుకున్నది. ఇదుగో సెట్టి
గారు యికకడుపునిండా భోజనముజేయమనుము.

న— ఇటువంటి ప్రభువుల దర్శనమబ్బినపుడే మాకడుపులు నిండినవి
అయ్యో! ఇలాదయచేయండి

పో— యేంచాసు! యేంచాసు! యీగదిచూత్రేనే సాగ్గలగుండే!

న— అస్వస్థాని కధిపతులు మీరేగదా!

పో— నేనే! నిజంగా! అట్లయితే నీకూతురో!

న— మీరు దేవేందుగ్రైసప్పడు ఆమె ఊర్వసియే.

పో—అబ్బో! అబ్బో! పంగోప్ప! పంగోప్ప! అట్టయితే అత్తమ్మా
నేను దేవేంద్రుడులాగున్నానంటావా.

ప—(తనలో) దేవేంద్రునిమాటబద్ధముగాని, దిట్టిపిడతవలె నున్నా
వు. (ప్రకాశముగా) నిశ్చయపండి. ఒక దుష్టాంత
ము జూడండి ఆ దేవేంద్రునకు దేహమెల్లయు గండ్లున్నవి.
దానికి బదులుగా మీకు హనుమంతపు గండ్లున్నవి.

పో—జమీనా. అత్తమ్మా! ఇయ్యందుకే పుట్టినియ్యంటావు.

స—స్సందేహమా నాయనా! కూర్చున్నారాకారు.

పో—చాలుచాల్లే అత్తమ్మా యితబతుకుబతికి గుర్రామాలిని మ
రియ్య దెరగనను కున్నావు పెద్దదానవునీవు నుల్చుంటే నే
ను కూర్చోటం మరేదే!

స—(తనలో) వీడువట్టి వెట్టిముండాకొడుకు అవలీలగానే కొద్దిరో

జూలలో గుగ్గిళ్ల పోలికెట్టి కాగలడు.

ప—పరవాలేదు కూర్చోండి

పో—కాళ్లుకూడా లాగుతాం అత్తమ్మా కూర్చోమంటావా కోపం
లేదుగదా!

స—అయ్యో! మనశోమనకేటి కూర్చోనాయనా!

పో—అమ్మయ్యా! (కూర్చుండును) పంతులూ నువుకూడా తగ్గిర
కూర్చో

స—మీరెప్పుడూ? పంతులను విడువరుగాబోలు.

పో—యెట్టిదానా! బేమ్మడంటే యెటుమంటావో తెల్పునా! రా
యభారాలు నడుపుతాడు. జేగ్గరుండి పుస్తగిట్టిస్తాడు. గ
రబాదానం చేయిస్తాడు. యేదో నెత్తి నేనుకొని పతాకు
అరులేకుండా యేచాగుద్ది

ప్ర— (తనలో) ఔరా! కోమటియైక్కి రాయభారము నడిపినానని
 నన్నాడే. పిచ్చుచూ వీరిద్దరికి కలిపిన పిమ్మట నెత్తిని కొంగు
 వేసుకుని నేను పోనలెనట. సరేలే. వీడి జుట్టు నాచేతి
 లోనున్నది. నన్ను న్యాయముచేస్తే మూడు రోజులలో ది
 వాని దీయించనూ.

పో—అత్తిమ్మా! ఇంకా మీయమ్మాయి రాదే.

స—శ్రీహరి. నెట్టిగారు వచ్చి యెంతసేపైనదే. ఇంకా నీనవరిం
 చుకొనడం కానేదా.

(శ్రీహరివచ్చి తిరిగిపోవుచు. నెట్టి గ బాలున లేచున.)

స—నాయనా! ఏమట్లు యులికిపడితివి.

పో—ఆమె యెవరో గొప్పింటి తల్లి నచ్చింది మర్యాదగా వ్రంశించని
 కంగారు పడిలేచాను.

స—నాయనా! అప్పుడేమిచిరావా? అదిమా శ్రీహరికాదూ.

పో—ఆ! ఏంటి! అమ్మతోడే! నన్ను చంపుకున్నట్టే! చేతులో చె
 య్యేయి! అబ్బో! అబ్బో! ఏముదం! ఏమందం. ఇటు
 వంటిదాని పాదాలకాడ బడి చస్తేనే మోక్షంగాని కాసీ కె
 లితే యేముంది. గంగ. అత్తిమ్మా! తిరిగి యెళ్లిపోయి
 దే, జడుసుకుందేంటి.

స—(తనలో) నీ యెలుగుబంటు ఆకారముజూచి జడుసుకొనిననూ
 జడుసుకొనవచ్చును. (ప్రకాశముగా) నాయనా జడియు
 టగాదు తొబోటి గసికులు యిటువంటి చోటుకువచ్చున
 పప్పుడు బంటరిగా రావలెనుగాని మరిమొకరిని దగ్గరనంచు
 కుంటే శ్రీలక్ష్మి స్పృహడరా.

పో—అట్లాగా (తనలో) మూబ్రాహ్మడికి ఫలశ్రీదానం ప్రాప్తిలేదు.

గామోలు (ప్రకాశముగా) 'సరే పంతులూ నేనిక్కడుంటాను గాని నువ్వు యి.టి.కిపోయి యింత పిండాకూడు తిని రావనివుంది.

పో—(తనలో) ఓహో! ఇది నాయుద్వాసమునకే వచ్చినది. చేతులార తెచ్చి పెట్టుకున్నాను. కానిమ్మ. (స్మియించును).
(శ్రీహరి వచ్చి వారగా నిలబడును)

పో— అబ్బో! అబ్బో! ఏమిగం! ఏమిగం! ఇయ్యాల పొద్దున్న లేచి యెవరిమొకం చూచానోగాని యీమెదల్చినది దొరికింది నాపాపాలన్నియిమోచనం అయిపోయినయి (తనలో) అత్తమ్మా! అదేంటి యెట్టిమొగం అలాసిగ్గుపడనై!

న— ఎబ్బో! మాపిల్ల వట్టివెట్టిబాగులదండి కొత్తవార్నిచూస్తే అలాసిగ్గుపడుతుంది. అమ్మా! భయములేదు మన పాపముకారు గారేనే రా

శ్రీ— నేను రానక్కరలేదు ఆయనకు ముద్దులసాని చింతామణి వున్నది.

పో—యేంటి! ఛీఛీ! ఒట్టెట్టుకుంటాను నమ్ము, మాదిగోడు కొడుకూ, యేగాడ్డి నీతోచిప్పింది. యెనకే టో మాయిట్లొ మేజువాణికివచ్చినప్పుడు 12 నార్లుగామాను చూచాను. అంతేగాని దానికినాకూ యేమిసంబంధం. రా యిట్టాకూకో.

న— ఛా! యేమిటమ్మా! ఇటువంటి మహారాజు అటువంటి పోకిరీ త్రాగుబోతు ముండదగ్గరకు వెళతాడా! ఆయన కేమికర్మం డబ్బుంటే కొండమీద కోతిదిగివస్తుంది లేదా? ఖచ్చిపెట్టలేదా?

పో— యేంటి! అత్తమ్మా నే తెలవకదుగుతాను అది అల్లరిముండే నంటావు?

సాను లంగూడ దప్పను • వానిజన్మ
వమ్ము గుడిమీదనిల్పిన • బొమ్మనుమ్ము!

శ్రీ— ఇక చెప్పండి ఆపనియేమైనదో?

ప్ర— ఏమారు నేనుబూనిన కార్యము జేయకవిడతునా! నీరొట్టి నే
తిలోబడ్డది ఇప్పుడేవస్తాడు ఇక సేచమత్కారము జూపించు
ము. కోటిశ్వరుడు (తనలో) వానినిజూచుకొని నాకు ఉద్వా
సము చెప్పదుగదా!

(సరిహరిప్రవేశం)

న— ఆమ్మా! పోలిసెట్టిగారువచ్చి పంతులున్నాడా యశువున్నారు

ప్ర— అట్లయిన నేనుదీసుకొని వచ్చెదనుండుము (నిష్క్రమించును)

న— ఆమ్మా! సిఠి లోనకుబామ్ము. నేనుకొంత పూపిచూపి పంతులు
ను ఆవలకుబంపివేసి నిన్ను బిలచెదను (అట్లుచేయును)

(ప్రసాదరావు పోలికెట్టి ప్రవేశం)

ప్ర— శ్రీహరీ!

న— అయ్యా! వస్తూవున్నది లోపలదుస్తులు తొడుగు కొనుచున్న
ది.

ప్ర— నీకూతురు సెట్టిగారు సెట్టిగారని కొట్టుకున్నది. ఇదుగో సెట్టి
గారు యిక కడుపునిండా భోజనముజేయమనుము.

న— ఇటువంటి ప్రభువుల దర్శనమబ్బినపుడే మాకడుపులు నిండినవి
అయ్యా! ఇలాదయచేయండి

పో— యేచాసు! యేచాసు! యీగదిచూత్రేనే స్నానంలాగుండే!

న— అస్వస్థుని కధిపతులు మారేగదా!

పో— నేనే! నిజంగా! అట్లయితే నీకూతురో!

న— మీరు దేవేంద్రులైనప్పుడు ఆమె ఊర్వసియే

పో—అబ్బో! అబ్బో! ఏగొప్ప! ఏగొప్ప! అట్టయితే అత్తమ్మా నేను దేవేందుడులాగున్నానంటావా.

ప్ర—(తనలో, దేవేందుని మాటబద్ధముగాని, దిష్టిపడతనలె నున్నావు. (సౌకాశముగా) నిశ్చయమండీ. ఒక దుష్టాంతము జూడండి. ఆ దేవేందుకు దేహమెల్లయు గండ్లున్నవి. దానికి బదులుగా మీకు ఘనూఛకపు గండ్లున్నవి.

పో—జమీనా. అత్తమ్మా! ఇయ్యందుకే పుట్టినియ్యంటావు.

స—సందేహమే నాయనా! కూర్చున్నారూకారు.

పో—చాలుచాల్లే అత్తమ్మా యితబతుకుబతికి గూఢాత్రం మరియూ దెరగనను కున్నావు కెద్దదానవునీవు నుల్చుంటే నేను కూర్చోటం మరేదే!

స—(తనలో) ఏడువేట్టి పెట్టికుండాకొడుకు అవలీలగానే కొద్దిగోజులలో గుడ్డిళ్ళ పోలికెట్టి కాగలడు.

ప్ర—పరచాలేదు కూర్చోండి

పో—కాళ్లుకూడా లాగుతాండా అత్తమ్మా కూర్చోమంటావా కోపం లేదుగదా!

స—అయ్యో! మనశోమనకేటి కూర్చోనాయనా!

పో—అమ్మయ్యా! (కూర్చుండును) పంతులూ నువుకూడా దగ్గర కూర్చో

స—మీరెప్పుడూ? పంతులను విడువకుగాబోలు.

పో—యెట్టిదానా! బేమ్మడంటే యెటుమంటోడో తెల్చునా! రాయభారాలు నడుపుతాడు. ధగ్గిరుండి పున్దిగట్టిస్తాడు. గరబావాసం చేయిస్తాడు. యేదో నత్తి నేనుకొని ఏ తాడు ఆరులేకుండా యేచాగుద్ది

ప్ర— (తనలో) ఔరా! కోమటియ్యక్తి రాయభారము నడిపినానని
సన్నాక్షేపించుచూ వీరిద్దరికి కలిపిన పిమ్మట నెత్తిన కొంగు
వేసుకుని నేను పోనలెనట. సరేలే. వీడి జుట్టు నాచేతి
లోనున్నది. సన్నన్యాయముచేస్తే మూడు రోజులలో ది
వాలా దీయించనూ.

పో—అత్తిమ్మా! ఇంకా మీయమ్మాయి రాదే.

స—శ్రీహరి. పెట్టిగారు వచ్చి యెంతసేపైనదే. ఇంకా నీనవరిం
చుకోవడం కాలేదా.

(శ్రీహరివచ్చి తిరిగిపోవును. పెట్టి గజాలున లేచును.)

స—నాయనా! ఏమట్లు యులికిపడితివి.

పో—ఆమె యెవరో గొప్పింటి తల్లి వచ్చింది మర్యాదగావుండవని
కంగారు పడిలేచాను.

స—నాయనా! అప్పుడేమరిచినావా? అదిమా శ్రీహరికాదూ.

పో—ఆ! ఏంటి! అమ్మతోడే! నన్ను చంపుకున్నట్లే! చేతులో చె
య్యెను! అబ్బో! అబ్బో! ఏనుదం! ఏనుదం. ఇటు
వంటిదాని పాదాలకాడ బడి చస్తేనే మోక్షంగాని కానీ కె
ళితే యేముంది. గంగ, అత్తిమ్మా! తిరిగి యెళ్లిపోయి
దే, జడుసుకుందేంటి.

స—(తనలో) నీ యెలుగుబంటు ఆకారముజూచి జడుసుకొనిననూ
జడుసుకొనవచ్చును. (ప్రకాశముగా) నాయనా జడియు
టగాదు తొబోటి రసికులు యిటువంటి చోటుకువచ్చిన
ప్పుడు బంటరిగా రావలెనుగాని మరెఱుకరిసి దగ్గరనుచు
కుళు శ్రీ సుగ్రహరా.

పో—అట్టాగా (తనలో) యీజామ్మడికి ఫలప్రదానం ప్రాప్తి లేదు

గామోలు (ప్రకాశముగా) సరే పంతులూ నేనిక్కడుంటాను గాని నువ్వు యిటికిపోయి యింత పిండాకూడు తిని రావనివ్రుంది.

పి—(తనలో) ఓహో! ఇది నాయుద్వాసమునకే వచ్చినది. చేతులార తెచ్చి పెట్టుకున్నాను. కానిమ్మ. (నిష్క్రమించును).
(శ్రీహరి వచ్చి వారగా నిలబడును)

పో— అబ్బో! అబ్బో! ఏమిగం! ఏమిగం! ఇయ్యాల పొద్దున్న లేచి యెవరిమొకం చూచానోగాని యీమెదర్చినం దొరికింది నాపాపాలన్నియిమోచనం అయిపోయినయి (తనలో) అత్తమ్మా! అదేంటి యెట్టి మొగం అలాసిగ్గుపడదే!

న— ఎబ్బే! మాసిల్లి వట్టివెట్టిబాగులదండి కొత్తవారినిచూస్తే అలాసిగ్గుపడుతుంది. అమ్మా! భయములేదు మన మామలకారు గారేనే రా

శ్రీ— నేను రానక్కర లేదు ఆయనకు ముద్దులసాని చింతామణి వున్నది.

పో—యేంటి! ఛీఛీ! ఒట్టై ట్టుకుంటాను నమ్ము, మాదిగోడు కొడుక, యేగాడ్డి నీతోచప్పింది. యెనకే టో మాయిట్లో మేజువాణికివచ్చినప్పుడు 12 నార్లుగామాను చూచాను. అంతేగాని దానికీనాకూ యేమిసంబంధం. రా యిట్టాకూకో.

న— ఛా! యేమిటమ్మా! ఇటువంటి మహారాజు అటువంటి పోకిరి తాగుబోతు ముండదగ్గరకు వెళతాడా! ఆయన కేమికర్మం డబ్బుంటే కొండమీద కోతిదిగివస్తుంది లేదా? ఖచ్చి పెట్టలేదా?

పో— యేంటి! అత్తమ్మా నే తెలవకడుగుతాను అది అల్లరిముండే పనినా? నంట్లావు?

న— అయ్యో! అల్లరిముండేనా యీషధ్య ప్లిలమెడలలో సామ్మ
లు దొంగిలించి జైలుకుకూడా వెళ్ళవచ్చినది.

పో— ఛీ! అందుకేగామాను యెదవముండ గొండితడిమేది పోనీ?
దానిమాట మానకొండుకుగాని మీయమ్మాయి కూర్కోపోతే
నాకాళ్లు నొప్పలెడతాండ్లై తన కేంబోటు అందానికా దేవేం
ద్రుని లాగున్నానని యిందాక నువ్వే చెప్పావుగదా. ఇక
డబ్బుకా యేయెదవ ఖర్చుపెడతాడో రమ్మను (రూకలు
మోగించును)

శ్రీ— (రూకలో) ఇదిని ముభిసయముహూడ నాక నవ్వు వచ్చుచున్న
ది.

గీ॥ మరుగుబడియున్న నగలను ♦ దరుచుజూపు
జేబులోరూకలను మోగ ♦ జేయుచుండు
మాటిమాటికి మీసము ♦ ల్గులుపుచుండు
వేశ్య గాంచిన విటగాండ ♦ వెట్టితెనుము!

న—అల్లుడుగారూ! మీ తెచ్చడిగారి నాటనుంచి మీగుణము, మీ
సాహసము. నేనెరుగనా మేమిటి

(శ్రీహరి తెల్లని పొమ్మని సంజ్ఞచేయును)

న— నాయనా! చుట్టము క్కిమిన్నా పున్నదా?

పో— నువ్వు చుట్టకాలుస్తా అట్టయితే లేపు ఒక పెండి పంపుతాను
లే నీయిష్టం వచ్చినట్టు తగ లేసుకుందువుగాని యిప్పుడీరూ
పాయి తీసికెళ్లి కొనుక్కో. (రూక పారవేయును)

న— అయ్యో చూచా! అయ్య సాహసం నేపోతానునాయనా. అ
మ్మారూ! మందమతిగా నండక అయ్యను, స్వతోషపెట్టు.
(నిష్క్రమించును).

శ్రీ— అబ్బో! యెంతేపు జూచినా యొక ఛేసోది విడిచిపెట్టకు.

మాయమ్మ యెప్పుడూలకు వెళుతుందాయని చూస్తారు దానిపోనివ్వరు. రాండి (చేయిబట్టి మించముమీద కూర్చుండి బెట్టును)

పో— అబ్బో! యేమానందం! యేమానందం! యెండుగజ్జెన యేడిసిల్లోసుకున్నట్టు కళ్లుమూసుకుపోతుండే యేదీవోక్కముద్దయ్యి.

శ్రీ— (మాతిదిరిస్తే తనలో) అబ్బో! వీడిమద్దు ముక్కిలవ? నోటివాసన ముక్కులు మాచుచున్నవి. (ప్రకాశముగా) తాంబూలము వేసుకొనండి

పో— ఛీ! ఎదవాకులు యెనక నాకెల్లకి మేజావాణీలో కూచుండి గంపిణాకులు నవలూచు యికారంకెట్టి చచ్చినంతవని జరిగింది నాకొద్దుగాని కమ్మని ముక్కుపొడుముంది వొకపట్టియినా!

శ్రీ— దీనికితోడు ముక్కుపొడుముకూడానా! నాకక్కరలేదు

పో— మరెందుకాలిసి? నువ్వుదగ్గర కూకుంటే నామనసు గాలిలో తగిలించిన కాటాముల్లులాగ నిలవడములేదు సీకేకో దవలేదు వొక్క ముడ్డియ్యి!

శ్రీ— అబ్బో! ఏమీ! మద్దంటే అంతచౌకగా వున్నదనుకున్నా కేమి

పో— చౌక బేరమైతే సంతలోకేవస్తది. సరుకునాడెమును బట్టి ఖరీదు లేదావుంటదని నేనెరుగనేంటి

శ్రీ— దానికేమిగాని! నిజముగాజెప్పుండి? మీకునాయందు భయమున్నదా!

పో— యెంతమాట! యెంతమాట! నీదయుంటే యాపారం యెత్తి పెట్టేసి యింటోదాన్ని యెల్లగొట్టేసి నీపాదాల దగ్గిరే పడి యుంటా! నమ్ము. తప్పితే మొకానిచెప్ప.

శ్రీ— (తనలో) ఔరా! ఏమి యీ కాముకుల పోగాలము.

సీ భార్య పల్కిన మండి • పడడు పారుషశాలి

కసరి దిట్టిన వేశ్య • కాళ్లు ముక్కు

అలిసి గని సి-హ • మట్టలయ్యెడి వాడు

సాని గర్గొన్న మా • ప్లాలుమగును

ఁజీరి తృటియైన • భార్యగూడనివాడు

వేశ్య చానడిగట్టు • వృషభమగును

సర ౪ వైష్ణవపుష్టి • గురుచుండెడివాడు

నెలయాలిలోగిట • నెత్తికుక్క

గీ॥ ప్రిణాధఃనూన ధర్మనం • ఁదలు హిమిలు

సుత సతీ బంధు శిలికల • జూడబోరు

సానులందేమి గలదో వా • సతులకిన్న

తమకి నలయుదు దృష్టి భే • దంబె కాక

ఇప్పుడికి నాయన్నము బాగుగ సాగినది

గీ॥ అరసి నేనిష్కంఠాక సాలి • పురుగునగుచు

సెట్టియను కీటకంబును • బట్టికొరకు

వేడ్క వలపను గూడల్లి • వేచియుంకి

జక్కినది యీగి; విడితునే • నొక్కకుండ.

(ప్రకాశముగా) దానికేమిలెండి. చిత్రామణియంటే దానికి

మేడున్నది. కావలసినన్ని సగలు అన్నిహంగులూనున్నవిగ

నుక. అదియెట్టి మర్యాదతక్కువ ముండైననూ మీకు ర-భ

యైనది గాని నాకేమున్నదని వస్తారు

పో— అదుగో! మల్లాలదేలంటా! ముప్పిముండ మూడుసార్లు ది

గతుడనాలి నీమీదనుంచి నీనెక్కడా అడెక్కడా! ఆవశేషికి

ఆమదానికి చున్నంతేదాపున్నది. కాకపోతే మేడుందనా

నీకుమూహోనాటికి కట్టిస్తానుమేడ నగలకేటి యివ్వను
కావాలంటే మామూట్లోయే తెప్పిస్తాను. యెవడబ్బు తె
క్కేంటి. నీ దయచేడాలిగాని.

శ్రీ— (తనలో) దారిలోనికి వచ్చినాను సమయము చాటబెట్టగూ
డదు. వీనికిచ్చడు కొంచెముసారాయిని బట్టిచిన మనమేమి
చేయమన్ననూ చేయగలకు (ప్రకాశముగా) మరచిపోయి
నాకు వ్రండండి (పోయి సారాయిబుడ్డిచి గ్లాసును తెచ్చుచు)
మీకొరికై దీనినితీసి బీరువాలోకెట్టి మాటలనందడిచి మరిచి
పోయినానండి!

పో— ఏంటిది

శ్రీ— ఆనందరనవని కొన్ని శ్రేష్ఠమయిన మూలికలతో తయారు
చేయబడినది. ఇదికొంచెము పుచ్చుకుంటే మనస్సున కెంత
యో ఉల్లాసమును, దేహరోగ్యమును, గలుగజేయును. ఇది
తవబోటి గొప్పవారు వచ్చినపుడే మర్యాదనిమిత్తము దీనిని
కొంచెముగా వాడుచుండుము. కొంచెముపుచ్చుకొని చూ
డండి యోతానందముగా నుండునో, (గ్లాసుతో యివ్వగా
త్రాగి)

పో— ఓక్! ఛీ! యేంటిది కారంగా యికారంగావుంది

శ్రీ— బావడము తీయకానుడునా! ఇవిగో! మీకొరికై తయారు
చేయించినాను నైజాంపకోడీలు ఇవి పుచ్చుకొనండి వికార
ముండదు మీకు కొత్తగుటచేత అటున్నది. గానీ, యింకొక
మారుండదు

(పోలికెట్టి గినుచుండును)

శ్రీ— నిజంగా జూడండి! మీదయకొరకు ఎన్నాళ్లనుంచి నిద్రాశ
రములు లేకుండా పలవరించుచున్నానో ఆదైవమున కెరుక

నాడు మేజవాణీలో మీచేతాంబూలమును పుచ్చుకున్నది.
యెట్టిముహూర్తమోగాని అది మొదలు. కబురుపంపితే యే
మండుకోయరు భయం. యేమైననూ గానిమ్మని ధైర్యముజే
సి పంతులుతో జెప్పినాను .

పో— అబ్బో! అబ్బో! యేంపేమ! యేంపేమ! నిజంగా! నన్నుచం
పుకుతిన్నట్టే! అట్టయితే నీగుమ్మికాడ కుక్కనన్నమాటే ఇ
దుకో? పోనీ. గోస్తనది వొడ్డుననున్న పెద్దమేడ నీకిస్తాను తి
నుకో!

శ్రీ— మీరిస్తేమాత్రం మీచూబడ ఊరుకుంటూదేమిటి.

పో— యేడిసింది యెదనముండ! నాయిష్టం అదెవరువొడ్డంటానికి.
నీకంతనుమానంగా వుంటే టాపుతెచ్చుకో రాసిస్తాను.

శ్రీ— సరే! మీప్రేమ యిప్పుడేతెలుస్తుంది. ఆమ్మా (పిలచును) ౯
స— యేనుమ్మా! (నరహరివచ్చును)

శ్రీ— తక్షణమే మనశేషగిరిని పాపించి. పంతులను సెట్టిగారు త్వర
రగా రమ్మన్నారని పిలచుకుని రమ్మనుము. (నిశ్చింతించును)

పో— శ్రీహరి! యిందాక నీవిచ్చినది. నిజంగా ఆనందరసమేను
మా! అందుకే ఆపేరెళ్ళారు ఆపకోడీలు యెవరు చేశారోగా
ని దానిరుచి చెప్పటానికేయూల్లేదు యేదీ! కొంచమియ్యి.
(తిరుగతాగును)

(ప్రసాదరావు ప్రవేశం)

శ్రీ—(ప్రసాదరావు చాటునకుబిలచి) ఈ గోస్తనదివొడ్డున మేడ
నాకు వ్రాసిస్తానన్నాడు. మీరాలశ్యముచేయక వెంటనేవ్రా
సివెయ్యండి. మీరు నాపక్షముండి సహాయము చేయుచుంటి
రా! మీకేమీ కొదువలేదు.

ప్రసా— అదే నాకుగావలసినది! మాహుకారు దొరికినాడు గదాచుని

నన్న మరచిపోకుండాయుంటే యెంతపనియైనా చేస్తాను
బాంధిపట్టించినా వేమిటి శివలంగా పడ్డాడు!

శ్రీ— నేను చేయవలసిన కట్టుదిట్టములన్నియూ జేసినాను. ఇక మీ
దేయాలశ్యం. ఇదుగోస్తావు.

(పుచ్చుకొని వ్రాయుచు)

శ్రీ— యేమండో! నిద్రలేక యెదుకిచ్చితినాయని విచారించుచు
న్నారా!

పో— యేంటీ! ఆమాట మాయించిముందు కుక్కిరిస్తా లేదు

శ్రీ— అట్లయితే దీనిపైన వ్రాలుచేయండి (చేయుచు)

(నాకరు ప్రవేశం)

నా— యేమండో! మనవోడలు రత్న సరుకేనుటని శ్రేయస్ చ్చినియి.

నావకార్లింతా వచ్చారు. కస్తానుగారు మిమ్ములను పిలుచుట
రమ్మన్నారు తొరగారావాలి.

పో— ఓర దీనిముండా మొయ్య! అప్పిడే వచ్చినియ్య! చరేలే యి
స్పడు రావడానికిల్లేవనిచెప్పు!

శ్రీ— (తనలో) ఓహో! మనము కొంత సంపాదింపుకొనటకిది ము
చినమయము (ప్రకాశముగా) నేనుకూడా వస్తానువదండి ఆర
త్న సరుకు చూడవలెనని అభిలాషగానున్నది.

పో— అట్లయితేయికే! పంతులూబండికట్టించు శ్రీహరీ! పోదారా
(నిష్క్రమింతురు) తేరవాలును

రంగము— (నాగభూషణుని కుటీరము నారదుడు ప్రవేశం)

నా— ఇదే నాగభూషణుని కుటీరము ఇతని కఖండైశ్వర్య మొద
త్రగాక (ఘులికవిడిచి చనున్చు)

మ— (వాకిలిచూచుచు) ఏమిది సీసపుగుడువలె నున్నది. ఎందుకిది

పోనిమ్ము. పిల్లలాడుకొన్నట్లైనం బనికీసచ్చును. ఈమూలబ
డవై చెద (అట్లు చేయుచు)

(ఘృణితలోని యదృష్టము గూఢముగాల్పి యింటిలోని చారిద్రమును
గని)

అ— ఎవరుసేపు.

ద— (వణకుచు) నే-నే-నే-ను. కలుములహరిని.

అ— ఇంకనీ విందెలనుటకి.

పాట-డైలాగ్.

అ— తొలగించుము-నిలువదగదు-కులుకులింకనాగవే! హరిభజనల
రగుజనుల! తెరపుగచి మరలవే! హా!

ద— వనజాక్షి. యెట్లనైనను | జనదెరవును నెదకెదన్ | కనికర
మున | నొకదినమును | ననునిలువగ జేయుమా!

అ— అట్లువీలుపడదు. నిమిషమైననూ యింకనీవిందుండి దగవు.
నీకు తావుజూపుచున్నాను. బొమ్ము.

ద— తెల్లీ! అనుగ్రహింపుము

అ— ఈపురంబున కత్నాలపోలికెట్టి శ్రీహరియను వేశ్య గూడి దు
రాచార నినుగ్నండ్ల మైమరచి యున్నవాడు. నేనందుదొ
లగితి. నీ వేగి వానినాశ్రయింపుము పొమ్మ.

ద— చిత్తము తెల్లీ! శిలపు దయచేయుము [నిష్క్రమించును]

[అదృష్ట మదృశ్యమగును పల్లవాడు ప్రవేశం]

ఇయ్యాలయే-టోగాని యాటకెట్లాగుంటే అన్నిఅబ్బెంతరాలే. ము
గకోచంయెతికి యెతికి చచ్చాను దానిలెల్లించిగా తరగా మా
యింటిది గుర్రపులగోడి రాముడికిచ్చిందంట. సెప్పిందేకా
దు. ఓసినీతెల్లీ ముండామయ్యా యేచేశావేలని రెండరికీ
చరికి గ్యావకం వొచ్చి చెప్పింది అదతెచ్చుకుని యెల్లా

మంటే చడ్డికూడు కుక్కతినిహోయింది. యేలచేయినూ! చేసే దానమ్మనాలి ముండామోసిన కూడుగాని మద్దేలతిందాలే? పొద్దెక్కిందని వొటొట్టుకుని బైటకొచ్చిచూతే వలకు సీసం గుండులేదు, యింక యాటెలాచాగుద్ది! యల్లకపోతే యి య్యాల యాకాచే, యట్టాచావను. యదవచంచారంగాని. ఓ పాడుబెమ్మదేముడ! మాయటొళ్లని యెదుకు పుట్టిచావు. నీకు మతిలేదా!

పాట.

ఎందుకనిపుట్టిచావు బెమ్మదేముడా న॥యె॥ బెమ్మదేముడా
కా॥ తమ్మదేముడా॥యె॥ లచ్చాదికారులంత॥ లంచమిచ్చినారనీ
కు॥ లచ్చికొడుక నాకుయెంత॥ కచ్చిపాతం నేశావయ్య 'యెం'
యింటిలోఆడోళ్లు॥ యూదులోఅప్పులోళ్లు॥ సంతలోపన్నోళ్లు॥ నా
మినాకుసల్లతేళ్లు 'యెం॥ కట్టుకోను గుడ్డలేదు॥ కడుపునిండ కూడులే
దు॥ పట్టుకుందాం చేపలంటే॥ వలకుసీసపుగుండులేదు॥యెం॥
యాయమ్మ నడుగుతాను యాసుంటదో! మాలచ్చిమ్మ గోరూ! మ
నిటో యేదన్నా చీచపుకుండు దొరుకున్నమ్మా!

మ— నాయనా? ఇప్పుడే వాకిలిలో దొగకగా ఈమూల పడతైచి
నాకు. యిదిగో! తీసికొనుము. [యిచ్చుచు]

ప— రచ్చించావు మాతల్లి ఇయ్యాలముందుపడ్డ వాటులో పెద్ద
చావనీదే [నిష్క్రమించుచు]

తెరవాలును.

[కలి. దారిద్ర్యములు తెరముందుకు వచ్చి]

క— త్రియా! నిర్భాగ్యమా! విచారించకుము. చికారలవాసితంబు
గుఱ్ఱహంబువిడనాడ నీకు భేకముగనేముందును. అయినను

“ఋణానుబంధ రూపేణ పశుపత్నీ సుతాలయాః” అనునట్లు, ఋణముదీరనవెన్న ఏసంబంధమునూ ఇట్లే విడిపోవును. దీనికై విచారించిన బ్రహ్మోపనిషత్తులందు మొదటనుండియు అనేకులీతనియం దభిమానంబునుం జూపుచు ననేకవిధంబులనిన్ను వెడలగొట్టి బ్రతుక్కించుచుండుటచే నేనువాటిని వారించుచు ఎన్నటికైన మనకు నుద్వాసము తప్పదనియే మనకుకామక్రోధాదులం దొందరబెట్ట వారమితముగా గృహిణిని మనకు జీరకాలయోగ్యంబగునెలపు నొకటి తయారుజేసి యుంచినారు.

దా - నాథా! ఎక్కిడ! ఎవరు!

క - ఈపురంబుననే రత్నాలపోలికైట్టి యనువాడుగలడు. అతనికి వేశ్యాలోలత్వంబున దురాచారములన్నియు స్వీకరించుట బూర్తియైనది. నేనుగూడ నావేసిచినాను. అదృష్టమట్టిట్టుగానున్నది, నేడోరేపో ఆపీడవదలిపోవును. నీవండుబ్రవేశించి మునుపటికన్న హాయిగా నుండవచ్చును.

— అతిదా! మరచితిని! నాథా! ఇంకనవసిష్టమేలేదు ఆయదృష్టమే నేనువానివిడిచితి. నీవందుబోయి యుండుమని చెప్పినది.

క - సరి! ఇంకనందేహమేమి! తక్షణంబాపోలికైట్టి యింటి కేగుము. ఇంక, నాగభూషణుని గన్నెత్తియైనం జూడవద్దును మీ!

(నిష్క్రమించును)

(తెరి వాటును)

రంగము... వేశ్యాగృహము

(శ్రీహరి, పోలి శిట్టలుగూర్చొనియుండగా

శేషగిరి తొడిరగా వచ్చును.)

శ్రీ— తమ్ముడూ! ఇంతతొందరగా వచ్చినావేమిరా!

శే— బావగారు వెళ్లాశేమోయని గుండెలుక వ్రకునట్లు పరుగెత్తుకొని వచ్చాను

పో— నాకోసమే! ఓరియెట్టి మొగమా! అంతతొందరెందుకు కొంచెము మంచినీళ్లు తాగు.

శే— బావగారూ! మంచినీళ్ల కేమిగాని మంచిబేరం మించిపోతాం దండీ!

పో— యేంబేరంయేటి.

శే— దక్షిణపువ్వి కరణముగారి కెరటిలో కాపురమున్న నాగభూషణమునే హరిదాసు దగ్గరి యలక్కాయంతి రిచ్చిమున్నడి.

పో— ఆ! యలక్కాయ-తే! అడికెక్కడిది!

శే— ఒకపల్లివానికి సీసపుగుండుయిస్తే. దానికిబదులు వాడొక చాపనిచ్చినాడట. దానినికోస్తే దానికడుపులోనున్నదట.

పో— ఛా! అదియే గుండ్రదామో! యోటో!

శే— సరిసరి లేండి? గుండ్రాయి యంటారు. ఇంకేమిన్నాయంటారు. ఎక్కడిక్కడ వర్తకులు అక్కడేయున్నారు. అప్పడే యేబదివేలకు సుబ్బిసెట్టిగారు అడిగితే యివనంబూ యున్నారు

పో— ఆ! నిజంగా! అట్టయితే లక్షగూహాయిలు యిస్తేమాత్రం దండుగోటి. నువ్వుతొందరగావెళ్లి నేనురమ్మన్నానని వాడి

ని బిలచుకురా (శేషగిరి వెళ్లును)

శ్రీ— (తనలో) ఇదికూడా నెట్లయినమా లాగ వేసితివా! కృష్ణతరా
ల నయ్యెదను.

పో— శ్రీహరీ! ఏదీ! ఆనందరసం! అయ్యియ్యిదేటి. లేకపోతే
తెప్పించూ రెండుబుడ్లు.

శ్రీ— ఉన్నది. ఇదిగో పుచ్చుకోండి! (తాగున)

[శేషగిరి. నాగభూషణములు పోవేశం]

పో— బావగారూ! ఇది గో పుచ్చుకోండి!

పో— నువ్వేంటోయి! యిలాగా! యేంటి! రాయట, యేదీ!

(నూచి) శ్రీహరీ! యిదిచూచా. యిదికొందరికిందో

గాని దీనికీదేయెడూకట్టలేదునుమా! యిదియలా

గ్గానా! మాయజేసి దీని కొంటే మెంతలాబ మన్నా

వుంది.

శ్రీ— (తనలో) గొట్టకొచ్చిన గొల్లవానికేలాభమ. (స)కాశము

గా) మీరుతప్పకుండా కొనిండి పోనీ మరండి

పో— వుండు! యిదికొక బేలెస్తాను. యిదేంటోయి గావరా

యిట్టుకొని రత్నమిట్టావు.

నాగ— అందరూ! నాణ్యము జేయుటయ్యిది మీకునచ్చకున్న

నిచ్చివేయుడు.

పో— యెవరా తెలివితక్కువపెద్దమ్మ! రత్నము చెప్పింది!

నాగ— వారి నెదుకు నిందించెదరు! మీకు నచ్చకున్న నిచ్చివే

యుడు.

పో— కాదోయి! దేనికీదుదానిదే! పోనీ దీనిబేరంయెంత

నాగ— మీకుకుగరదు ఇటుతెలుసు

పో— అయ్యో! యేంటోయి! ఆలాకుగారు పడతావే! నీసామ్మతి నివేశావేమిటి! వీశ యలాయిస్తావు!

నాగ— అయ్యో! ఆలక్కనాకు తెలియదు. సుబ్బిశెట్టిగారు యే బదివేలకు అడిగినారు మారువేలైతేనేగాని యివ్వసన్నాను.

పో— అబ్బో! చాలాఆశ్చర్యం! యవరన్నా నౌతారోయి.

(నాగభూషణం కొడుకు చిరంజీవి వ్రేవేళం)

చి— నాన్నా! సుబ్బిశెట్టిగారు తొందైవేలు యిస్తాను ఇస్తాడే మో కనుక్కుని రమ్మన్నారు.

నాగ— అయ్యో! ఆవల బేరమువచ్చినది, ఇటుతెండు మీనకుకురదు.

శ్రీ— కొనండి మించిపోతుంది.

పో— యేంటోయి తొందరపడతావు! నాకంటే కొనేవాడున్నాడే మిటి. ఆనూరువేలకు నాకుకాయం, రేపురా సామ్మన్నారు.

నాగ— అలాకాదు. నాకప్పుడేకావలెను!

పో— పారిపోతామేమిటోయి! శేషగిరి! పంతులుని పిలుపు

శే— ఇరుగో! యిక్కడేవున్నారు. యేమండోయి! పాపాకారు గారు పిలుస్తావున్నారు (ప్రసాదరావు యెదుటకు వెళ్లును)

పో— పంతులూ! చితానిల్వయెంతవుంది!

ప్ర— ఏబదివేలు ఉన్నది.

పో— సరే! యియిగో తాళంచేతులు తీసికెళ్లి ఆరూపాయిలున్నూ, తక్కినవి కానులున్నూ. యితనికిచ్చివేయి (పుచ్చుకొని)

ప్ర— మంచిసమయము చిక్కినది. ఇకవీడిపని దివాళా! తాళములు జగ్గిరుండగనే నేనుజాగ్రతపడవలెను. (నిష్క్రమించును)

శ్రీ— చూడండీ! దీనిని మనమంచమువందిరికి వ్రేలాడగట్టిన నంతో బాగుంటుందండీ!

పో— (తనలో) అయ్యబాబో! కొంప ముంచుకొనిపో! వొడ్డు
 తు మరదాడగుడదు కొత్తకాతా పైగా నేనంటే పడిచచ్చి
 పోతుంది. అయినాకొంపము కోమటియక్తి చూపిస్తాను అ
 యో! యెట్టి ముగమా! యిటువంటి వేయరత్నాల అందం
 నీకంటే యిచెందుకు. దీనిలోవచ్చేలాభం నీకిస్తే నీవొళ్లం
 తా బంగారమవుతా.

శ్రీ— (తనలో) పాపము యింతికి పాణిసంకటముగా నున్నది.

గీ॥ ధనికులైనను గృహిణులై ♦ నను దరిద్రు
 లైన వెలయాలిచంగట ♦ నలరియెద్ది
 కొరిసను లేదలనిబల్క ♦ లేరుగాని
 యాత్మనొందెడి సంతాప ♦ మజునికెరుక

పో— ఏ! మొగం మూలకుతిప్పావే! కోపమేంటి!

శ్రీ— కోపమెందుకు లేండి పురుషులకుండే లక్షణమేయిది,

గీ॥ తేనె మాటలనూరించి ♦ నేనెసేవ
 టను చు నమ్మించి మాబోటి ♦ యల్పమతుల
 వలపుబుట్టించి యవసర ♦ ములనుదీర
 నీచముగ జూతురీగీతి ♦ నీతిదక్షిణ

ఇందాకమీరు నోటితోజూపిన ప్రేమంతయు తేలితోజూపవచ్చునరి
 కి మారిపోయినది. దీనిని మాయొట్టో నుంచినంతమాత్ర
 ములో మేము మ్రొంగివేతుమేమో! మీరే తీసుకొనండి (ఇ
 వ్వబోవును)

పో— అబ్బే! వొడ్డు! వొడ్డు! వొట్టు. నేనట్లాటోణ్ణే అన్నావు! యి
 క నీదగ్గరనుంచి పుచ్చుకుంటే మాదిగోడుకొడుకు! నీదగ్గరుం
 తుం! నాదగ్గరుంటుం!

శ్రీ— స్నేహం చే! అలాయుండవలె (ముద్దుకొనును)

పో— అబ్బో! అబ్బో! లాబాలు! లాబాలు!

(ప్రసారావు ప్రవేశం)

పో— సముద్రములో మనవి యేడువాడలు మునిగినవట శుభిగ్రావ్
వచ్చినది మీరొక నారి యింటికి రావలె.

పో— (గుండెలు కొట్టుకొనుచు) ఓడలే! మనవే! నిజంగా! అయ్య
బాబో! కొంపనట్టేల్లో గలిసిపోయిందే! శ్రీహరి! యిప్పుడేని
స్తాను దయంచు (నిష్క్రమించును)

ప్ర—(తనలో) ఈముండాకోడు కున్నంతవరకూ యిక్కడ నాపనివట్టి
దే! వాడెప్పుడూ యియిల్లునదలడములేదు వీడిపని దినాభా
లోనికి వచ్చినది. మాహుకారులందరికి వుత్తరములు వ్రాసి
రప్పించి, స్లయింట్లు చేయించి, వీడిని జైలుకు పంపించకపోతే
నేక కణపోణ్ణిగాను. చూడు నాతమామా! (నిష్క్రమించుచు)
(తెరవాలుచు)

రంగము— వేశ్యాగృహము

(శ్రీహరి దిద్దుకొనుచుండ నరహరి ప్రవేశం)

న— అమ్మాయీ! ఏమిచేస్తున్నావు

శ్రీ— తలదువ్వకొనుచున్నాను!

న— ఇదుగోచూడూ! దక్షిణపువ్విలోనున్న జమిందారు వెంక
ట్రాయుడుగారికొమారుడు నీకు వర్తమానమువరపించినాడు.
సాయంతరము రమ్మని తిరుగ వర్తమానము పంపినాడు. నీవు
సిగ్గముగానండు. చాలాసాహసము గలవాడు. తూర్పువీధి
కంజాక్షి బాగంతయు నాయనదే!

శ్రీ— మాహుకారుగారు వస్తారుగదా!

న— ఇంకా యెందుకాకోమటిపీనుగు! ఆవలకి వెంటివేయి!

శ్రీ— అమ్మా! ఆయనమనకు లక్షలు పెట్టినాడు. మన కేమిలోటు చేసి
నానని వారిని గొట్టికైచి యీ కక్కుర్తిపని చేయవలయును.
న— ఇదేసిద్ధగిరనున్న పాడుగుణము ! నమ్మితే అదేనమ్మడం. మన
కులానికిదా లక్షణం!

గీ॥ ఒకనిసమ్మించి యింటిలో ♦ నుంచియొకని
పెరటిగుమ్మాన రిమ్మని ♦ పిలచియొకని
తొరికు గబురంపి యొకినిని ♦ గోరివలయు
వలపుగొనకుండ వలసిచి మెలగవలయు॥

ఏమిటో. మాహుకారంలే చచ్చిపోతున్నావు! అయింది! మాహుకారు
పనిచెడికిలబడ్డది! ఏడువాడలు యేట్లో గలిసినవి. ధాన్యములో
దండుగవచ్చినది, వడ్డీలో సొడ్డులేగిలినది. మిల్లుల పని నల్ల
కున్నది. ఉన్నరాక్కము నూడవేసితిమిగాదా! ఇంకేమున్నది!
వ్యాపారం యెత్తిపెట్టినాడు తెల్లవారిలేస్తే జప్తులు వారంట్లు
బైటకువస్తే భయము, రత్నాలపాలికెట్టి గుగ్గిళ్లపాలికెట్టి అయి
నాడు, ఇంకెందుకా పాడుకట్టె, ఇక్కడనున్నాడని యెవరైనా
వారంటు తెచ్చినా! మనకప్పదిష్ట

శ్రీ— ఛీ! ఈవేశ్యజాతి యెంతవిశ్వాస హీనమైనది. అందుచేతనేగ
దా యీకులము వారికి.

గీ॥ వసుధ విటకాడు లనెడిన్వి ♦ పావచతుల
లనినవలపించి యార్జితు ♦ లక్షలైన
గాయమొక్కింతవడలిన ♦ మాయమగును
వంశముండదు చావదీ ♦ పమునులేవ!

ఏమయిననూ సరే! దీ. మాటవినకపోయిన నన్ను ప్రతుకనివ్వదు చె
ప్పటకు నోరురాదు (తలవంచుచు)

న—అలోచిస్తున్నా వేసుమ్మా! పిచ్చుచెప్పలేకపోతే నేనుచెప్పడకులే!

శ్రీ— నీవుజెప్పవద్దు నేనే జెప్పిపంపెదను

(తెరలో శ్రీహరియని, కేక విసబడును .

శ్రీ— అదుగో వచ్చినారు నీవు వెళ్లు (నిష్క్రమించును)

(శిలుపుదీయగా పోలికెట్టిప్రవేశం.)

(శ్రీహరిపరుండును]

పో— (తనలో) కరణంపల్లవి కాకిపిల్లని నమ్మకూడదని పూరికేలన్నా
రా! కొంపముంచేశాడు! చితాలన్నీ తగ లేళ్ళాడు, నమ్మితా
థాలిస్తే సామ్యంతా కాజేశాడు; యాపారములో నిష్పంచూపం
చాడు, పైగా, అప్పులోళ్లకి పుత్తరాలువ్రాసి ప్లయింట్లుచేయిం
చాడు, ఆస్తిజప్తుచేయించాడు, యికనన్న పట్టుకోటానికీవా
రటువుచ్చుకొని తిరుగుతుండారంట, యెట్టాగో పట్టుకోక
మూరు మళ్లాశ్రీహరిదర్శన మెప్పుడుకలుగుద్దో యిప్పుడే
కళ్లనిండా చూచుకుంటా (ప్రకాశముగా) శ్రీహరి! యే! ప
డుకున్నావే! నిన్నమేళానికెళ్లావేంటి! యింకేం! గజ్జికట్టికొని
నేనేమా ఆటకత్తైనని గెంతావుకామాను కాళ్లనొప్పులుచేసిన
యి. అయ్యో తెట్టి మొగమా! వుండాకొంచెము వాత్సు
తాను.

శ్రీ— (కసరి) మీరుకాళ్లుపట్టవద్దు వ్రేళ్లుపట్టవద్దు గుర్రోజనుంచి
మీకూమాకూ ఋణముదీరిపోయింది సన్నుతాకకండి

పో— అయ్యబాబో! కొంపములిగిందే. ఆబేమ్మడు దీనికికూడా మా
త్రేశాడేంటి! ఏంటాకోపం!

శ్రీ— కోపంగాదు నాపాపం నెల్లాశనుగిది యెక్కడమ్మిడ్డైనా మీ
రివ్వడంలేదు. ఇంట్లోజూస్తే బోలెడుఖర్చు మాలమ్మనన్న కో
సుకు తింటూయున్నది. అనేకమంది రాయభారములు కంపు
తూయుంటే నేనువిశ్వాసము గలదాన్నికాబట్టి బాగుడననియె

ప్వకొన్నములేదు. ఇకనాదారి నేరచూచుకంటాను. మీరు
రావడమునకు వీలులేదు నడువండి

పో— అయ్యోదేముడా కొండనానికిని నమ్ముకొని వుండనాలుక పూ
డలాకున్నట్టు నిన్ననమ్ముకొని నా ఆస్తితా పోగొట్టకుంటే ను
వ్వకూడా దగాచేళ! యింకెట్టా బిళిది.

శ్రీ— ఇంతవ్యాపారముకే తు నీసాన యెక్కువాయేమి!

పో— యింతయాచారంపోతే యిననాల్మెంటుంది సాని పోతేచావేగాని
యింకేముచి

సీ॥ పాతికేసి గూ • వాయల వేడనే

నిష్టా తొనీకు వా • సిచ్చినాను

నూరువేలుబోసి • చాగుమానేక్యము

గొనితెచ్చి కియింట • నుచినాను

లెక్కజూ కనిబ్బ • రాక్కమంతయునీదు

యింటిఖర్చులకే • వెచ్చించినాను

సీపుమోసినయన్ని • నెరిరితనపునగ

గొనితెచ్చి దిగబోసి • కులికినాను

గీ॥ బంధుహితుల నుద్వేషించి • బాసినాను

కులము • గౌరవములనీట • గలిపినాను

తరుచురుణముల పాలయి • దాగినాను

తొలమినీదయె స్వక్లమా • చెంచినాను

శ్రీ — నేనుమాత్రము మీకుజేసిన లోటమున్నది. ఇవన్నియుమీ
రూగకనాకు గట్టబెట్టితిరా!

సీ॥ చిదిమినబాల్లారు • జెక్కిలిజేనొక్కి

కోర్కాదీరగ ముద్దు • గొనగలేదె

నిరసించుచుకొపు • మరసించు సుధసాపు

జొక్కంపు మోవిప • లొక్కతేదె

పసిమిమిమ్మి సీరీ మ ♦ కుసుమకోమలమేను

గసిదీరి శాగిట ♦ గట్టలేదె

రాజులెల్లెన నా ♦ లేజవ్వనము మారు

నొంచుకథనల ♦ యించలేదె

గీ! కూర్చినా సేవహాయిగా ♦ గొవగ లేదె

పదిలముగ బెంచవయసు ♦ నింపాచదుస్తు

లలర, చకమాలచనేర్చి ♦ వలపుజూసి

పరులపాల్జేయు టీ బ్బు ♦ కొరకుగాదె

[వారంటుజవాను ప, వేళిగ]

బా — శ్రీహరీ పోలిశెట్టిగావున్నారా!

పో — (కంగారుతో) అయ్యబాబో వారంటుజవాను గామాను! లేరని చెప్పి లేరని చెప్పి. నీకాళ్లకుద డం పెటలాను నీమీలుమరచిపోమి [బంట్రోతురాగా శెట్టి శ్రీహరిలంగాలోదూకును]

శ్రీ — పోలిశెట్టిగామా లేమా యెసయా లేను లోపలికివస్తారేమి!

బా — ఆయనకు వారంటుజచ్చింది ఆయనయిక్కడవున్నారని మానమొకము. మేముసోదాజేయవలె నీవు ఆవలకువెళ్లు

శ్రీ — నన్ను వెళ్లుమంటారేమి నాయిల్లుశోదాజేయుటకు మీకు అధికారమేమున్నది ఆవలకువెళ్లండి

పో — (లోపలనుండి) అంతే! అంతే! నువుకదలాడు! నీకాళ్లకుద డం.

బా — అదుగో? నీవెనుక నెవరో మాట్లాడుచున్నారు. నీవీతలకురా [దగ్గిరకు పోబోగా శ్రీహరి అడ్డగించును]

బా — (త్రోసివేయగా శెట్టిబైటబడును బంట్రోతు పట్టుకొనును) పదా కొద్దుకు

పో — ఆ! ఆ? నీసంగతి కనుక్కుంటాను వుండూ? వుండూ! చెయ్యివద

లూ! దే యింట్లోబడితే ఆయింట్లో దూరటమే! శ్రీహరీ! పో
రీనుచారినిపించువు. ఆ! అబ్బా! యెట్టికోమట్లోడనుకున్నా
వుగామాటు చెయ్యమలూ!

బం— ఆటేగడుసుతనమనేయక నడవు [గెంటును]

పో— అయ్యబాబో! చ పేస్తాండాడు! మీరంతానాక్ష్యం. వొడు
లూ! చెయ్యి వొడులూ! శ్రీహరీ! వొదిలింతు!

బం— నీవుచచ్చినా యెదలను మర్యాదగా రా!

పో— అయ్యో! కొత్తముషిలా! మాట్లాడుతావేమిటి! యిట్లాంటి
సమయము వచ్చినప్పుడే రెండబ్బులు రాబట్టుకోపోతే యీ
పదిగూపాయల టీము తో సంసారిం జగ గుడ్డేంటి! యిది
యెవరెరగని బాగవతం! తొందరపడతావే! పిచ్చివాడవులా
గుండావు! పెట్టలో నూరుగూపాయల నోటుంది యిస్తాను తీసు
కుపో! వుడూ! వొయ్య!

బం— ఇక ఆవన్నీపడవు అదుగో వాడుకపచ్చి యిక్కడేయున్నా
రు తక్షణము రావలసిందే! నడువు! (లాగును)

పో— పోనీపదా! బయమనుకున్నావేంటి! యీలుతప్పితే యింసా
ల్రోతు దాఖలు చేస్తాను నన్నేంచాస్తారేంటి పదా! శ్రీ
హరీ! వొకసారియిట్లా కూడా! మల్లాపస్తానుదయించు!

తెరివాలుచు

రంగము-తారకానగరములో నొకపీఠ

(కూదిగ, డప్పుతోను మరియొక బ్రాహ్మణుడు నాగభూషణము

[ప్రవేశం]

బ్రా— ఓబ్బీ అదేమిచాటింపురా!

మా— (డప్పువాయిస్తూ మీదకువచ్చి) యేంటియ్యా చలవితాను

మనవిచెయ్యండి

బా—బాగానేవుంది ఒకేమేయు బ్రాహ్మణులుగూడా! కుడిచెయ్యి
యెడనుచెయ్యిజూడకుండా మీదకువస్తావట్రా! ఆనలకుబా!
మా—ఏంటిబాబూ! నారు బాబ్బలా! అట్టయితే సెపుతా నిండి.

పాట

అద్దమేంటా సెప్పకోండి మృ మీరుబేమ్మలైతే! అ! యెద్దనేక్కి
నోప బొల్లి! గద్దనేక్కికోమరూడ! యెవమకన్నకొడుకులో! సె
ప్పకోండి బేమ్మలైతే! అ! పుట్టలోనితాతయెవరు! పున్నాటచుక్క
యెవరు! అట్టిచుక్క అమ్మార్ని కట్టకున్నవారెవరు! అ!

బ్రా—ఓరి వీడి తస్సాగొయ్యా! ఎటవెటి ప్రశ్న వేసినాడు. వీడి
తోనిప్పుడు మా గ్లాడవలసిన సమయముకాదు ఒకే! నీక్షశ్చ
క నేనర్థముజెప్పలేనుగాని నీచాటింగేమిటో జెప్పదూ!

మా— యిస్ యింటేనా! మరిసన్నెందుకు కదుపుతావు! పో పోవ
య్యా నీదార్ని! అన్నేలంగా నీమూర్నినాకాల్చి అయింది
జేయ్ చమత్కమైనవోరికి తెలియచేచేదేమటే రేపుసాయం
త్రం 3 గంటలకు పోలికెట్టిగారిఆప్తి రివీవరుగోరు ఆపీచులో
యేలంయేత్తారుకాబట్టి కా. ల్చికోరు కొనుక్కోవల్సిందోహో

(నిష్క్రమించును)

నా— ఓహో! అట్లయిన రత్నమునమ్మిన లక్షరూపాయుకు నాయా
స్తినిగొని వ్యవహరించడ మైవకృప (నిష్క్రమించును)

రంగము-రిశీవరుకోర్కె

(రిశీవరుగుమాస్తా సుబ్బారావు పాటదాల్చి కూర్చుండును)

రి— సుబ్బారావు గారూ! పాటదారులెవరైనా! వచ్చినారా!

సు— చాలామంది వచ్చినారండీ!

రి— అయితే! పాటప్రారంభించండి ఏమండీపాటదాల్చి ఒక్కొక్క

యూరాస్తి నొక్కొక్కలాటుగా పాడినబోడిదరా!

పా— అలాగేపాడతామండి

సు— తానకానగరములో పోలిశెట్టిగారితాలూకు దక్షిణపుష్పిలో
నున్నమేడ పడవలకాల్వదరినున్న రైసుమిల్లు బజారులోనున్న
పదికొట్లుగలసి సర్కారుపాట యిరువదివేల రూపాయలు.

పా— 2500-3000-3500

నాగ— 40 వేలు (కొట్టివేయును)

సు— భీమనగరములోనున్న 100 యకరముల మాగానిభూమి స
ర్కారుపాట 10 వేలరూపాయలు

పా— 1100-1200-1300-1400

నాగ— 15వేలు (కొట్టివేయును)

సు— రాజమహేంద్రవరపు గోదావరి కేవులోనున్న 20 టన్నుల
తొట్టిపడవలు 20 రాధారిపడవలు 10కి సర్కారుపాట ఆరువే
లరూపాయలు

పా— 7000-8000-9000

నాగ— 16 వేలు (కొట్టివేయును)

సు— సాముచెల్లగట్టంటి. [చెల్లించును నిష్క్రమించుచు]
తెరవాలును

రంగము-తారకానగరము

తెరముందు

జనార్థనుడు ప్రవేశం

పాట

సదానంద! సకలేశ్వర! సదమలాత్మక | స్వప్రకాశ | నిరాకార
నిర్వికల్ప | పరమపురుష | పరాబ్రహ్మ | పరిపాలిత సకలలోక |

భాసినిజదానశ్రేణు | రక్ష రక్ష మాంరక్ష | స

నాటి నాగభూషణుండను దీనభక్తుడు దైవానుగ్రహంబుచే సదృష్టవం
తుండై యీ పురింబునం దఖలైశ్వర్యములచే దులదూగు మన్న
వాడట అతడు కడుమంచివాడు. అతనిగోరిన నా కేదేనియు
ద్యోగమిచ్చి యాదరింపగలడు. ఇప్పుడునేను నాజనార్థన
నామంబును మరుగుపరచి నారాయణవర్మయను నామంబు
దాల్చి పోయెద. (నిష్క్రమించును) (తెగవారును)

రంగము-నాగభూషణుని కచేరి

(లక్ష్మీ నారాయణ నారదులు ప్రవేశం)

వి— కమలా! నాగభూషణుని యునికికిదే సమీపించితిమి మనమీ
రూపములతోబోకూడదు. నేనుజనార్థన గూపంబుదాల్చెద
నీవతని సతిరూపంబును దాల్చువలయు

ల— సరే! అట్లనేగానిండు, (నిష్క్రమించును)

[నాగభూషణం. నారాయణవర్మ వర్తకులు]

నాగ— ఏమండీవర్మగారు! మనచిత్తాల జమాఖర్చులు తేలినవా!

వ— రాత్రి 12 గంటలవరకూ గూర్చుండి తయారుచేసినాపండి

నాగ— దైవకృపవలన లాభనష్టము లెట్లున్నవి.

వి— ఈమూడుమాసములకు మిల్లుకాతాలో 3 వేలు ధాన్యంఖరీదు
లో 10 వేలు. లాభంవచ్చినది ఇంకా పడవలులెక్క త
యారుకాలేదు దానిలో 5-6 వేలు మిగలవచ్చును

నాగ— దైవాజ్ఞ వచ్చుటకుబోవుటకు మనయత్నమా

(నౌకరు ప్రవేశం)

నా— అయ్యా! జనార్థన మహారాజుగారట భీమపురముట, రాజ్యము
కనికి దానమిచ్చినారట. మిమ్ములనెరిగినవారగుటచే జూచి

వెళ్లవచ్చింట ద్వారామందున్నవారు

నాగ— (దిగ్గున లేచి సంతోషముతో) జనార్ధన మహా రాజుగారా
యెక్కడున్నారు. (పనిగెత్తి వెళ్లును)

వర్మ— ఏనుచిత్రము ఆజనార్ధనుడను. నేనేగదా యీవచ్చినవారె
వనుచున్నా!

(లక్ష్మీనారాయణ నారద నాగభూషణులు ప్రవేశం)

నాగ— మహాత్మలారా! ఈయాసనముల సలంకరింపుడు వర్మకు
లారా! మీరండరు రేవేటిదినంబునరండు (నెల్లిపోవుదురు)
మహాత్మా!

పాట

ఆహాహా యెంతోసంతస | మొదలెన్ | మిమునేగనుగొన | న |
వెనుకటిపాపము | శ్రోయగలిగితిన్ | ముదమునమీదగు యుఖదగ్ధ
సమున | ఎన్నిగతులమిము జూడగదలచిన | నెందునకమనడి చెలి
యగు లే | ద |

దేవా! ఇదంతయు దమప్రసాదము తమరిక నిశ్చంకతో నీయాస్తి
వ్యాపారముల స్వాధీనముజేసికొని వెనుకటియుల్లనాకు తమ
పాదసేవ కర్తవ్యమిచ్చి శోషింప వేడుచున్నాడ.

వర్మ— (తనలో)

మ! అకటా! ఏమివిచిత్రమియ్యదీక్షదీ ♦ యాఖ్యం బ్రవర్తింతుయీ
వికచాబ్జాక్షుడెవండా వీరవరాహో ♦ విశ్వాశమేముదు వీ
నికనాయందు నుదంకితంబు వినగా ♦ నేవేగదోడ్చెచ్చతా
వక సర్వస్వముగట్ట బెట్టదలచె ♦ వారింనుకేమందురో!

కానిమ్ము ఇంకేమిజరుగునో జూచెద

వి— నాగభూషణ! నీకీయైశ్వర్యమెట్లులభించె!

నాగ— మహాత్మా! అట్లుదమరు

సీ॥ శాస్త్రమర్థికోసంగి ♦ రహిదమచేగిస

తొడనే నను గొల్పు ♦ నూడబెరికె

దికగగటైలనమ్మి ♦ దెచ్చిబ్రతుకుచుండ

నొకపేటికొకనాడు ♦ యొక్కవనిత

దెచ్చినురలవచ్చి ♦ తీసికొనడనిట్ల

నుచు నచునామె ♦ యుంచిపోవ

ధనతృప్తినొకడునా ♦ దనిరచ్చవికలంప

గొట్టియూరనులేవ ♦ గొట్టెనన్ను

గీ॥ ఇందుజేరినొకనాడు ♦ యింటిముందు

దొరుకసీనపుఘళికనా ♦ తరుణికింత

దానిగొనియొక్కజాలారి ♦ మీనముపగె

రమణి గోయంగదానితో ♦ రత్నముండె

దానిని ఒక్కరూపాయలకమ్మితి దానినే యిహైశ్వర్యము జేకూరె.

నింతైననూ తమపాదసేవకన్న నాకిదిసంతోష దాయకము

గాదు. మహాత్మా! శ్రద్ధభీగంబులైకొనుడు.

దేవీ! అదృష్టమెట్లైనో యెరింగితివా నీసందేహము దీరినదా!

ల— ఆహా! మీచూడకులందెలియ బ్రహ్మాదులకు వశమా!

సీ॥ పాండురాజ సుతుల ♦ పక్షులువహియించి

కుక్కలుబెల్లము ♦ శూల్పినావు

సురులపక్షమజేరి ♦ సుధాచకసురుల

మోసగించితవుడు ♦ మోహినియయి

అదితిబిడ్డలపక్షమంది ♦ యాచకవృత్తి

సన్న్యాసుముగబలి ♦ నణచినావు

భూసురపక్షులము ♦ భూమినావబట్టె

ఖలుడుసోమకు నట్టి ♦ గలిపినావు

తే. గీ. గూడుకనదృష్ట పక్షంబు ♦ నేడునాకు
వాసిగా గర్వభంగ ము ♦ జేసినావు
బెమ్మదిమ్మని దిమ్మని ♦ బెమ్మజేయ
గలవు నీమాయుడెలియనా ♦ కలవియగునె॥

వి— సఖి! నీవుమర్భమ బడుచుంటివి. ఇందునేజేయున దేమియు
నూలేదు.

గీ. కాలమరయుచు జీవుల ♦ కర్మఫలము
లండజేయుదుగానినే ♦ నన్యమెరుగ
తానెరుంగక బహు చి ♦ త్తంబులఖల
భోషలదేలిండు నలతపా ♦ ల్వానిపోల్కి॥

ల— అయిననూ సంతోషమేగాని ఆజనార్దనుడుచూత్రము మీక
భక్తుడుకాడా! వానికరిత్యవానలబిచ్చులేమిన్యాయము!

వి— నీకుగల్గిన గర్వమే నాతనికిగల్గియుండుటచే నట్లనభవంపవ
లసివచ్చె దీననాతడు గళంకరహితృడై మోక్షసామాజ్య
మును స్వీకరింప న్నడై యిప్పుడిచ్చటనేయున్నవాడు మన
మింక ప్రసన్నులమై వీరికి వరంబులిచ్చెదమా!

ల— ఇంకసందేహమేమి

వి— నాగభూషణా! నీభక్తికి మెచ్చితిమి. ఇదేమానిజరూపంబుల
దగ్గనమిచ్చుచున్నాము గైకొనుము.
(నిజరూపంబులం జూపును)

నాగ—వర్మ—ఆహా! లక్ష్మీనారాయణులారా మాంపాహిమాం
పాహి (పాదములపై బడుదురు)
పాట

నాగ—మాధవా | మాధవా | తమకృపచే | నాజన్మము ధన్యమే
య్యో॥మా! అభుచరుడను | యవివేకిని | నరపశుడను | మూ

కుశ | నెవములెన్న వలదుభక్తిన్ | నీపదముల్ | నాదుమనగ
బునగొనినే | భజనజేతు ||మా||

శ్రీ— గరుడగమన నేను ! యెంతభన్యుడను | కనుగవమీదు |
దర్శనమును బొందుటన్ | తమమహిమలు చెలియగనా ! తర
మునా | కరివరదా | వరమిమ్మా ! | దయగనుచూ ||మా||

నాగ—

శ్రీ. జయజయ గోవింద జయరమేశ మకుంద | జయసచ్చి
జానంద | యతు జయతు|

వర్మ— జయజయ లోకేశ జయతు భూతాత్మేశ | జయభక్తి జన
పోష జయతు జయతు!

నాగ— జయ జయదనుజారి జయతు పాలకహరి | జయన్మకేశరి
శౌరి జయతుజయతు

వర్మ— జయజయపద్మంధా జయకరుణాసింధా | జయదళాళన వ
ధ జయతుజయతు!

నాగ—జయతు గజరాజ రక్షణా | జయతుజయతు|

వర్మ— జయతు ద్విజరాజవాహనా | జయతు జయతు||

నాగ— జయతు నిర్గుణనిర్మల | జయతు జయతు!

వర్మ— జయతు శ్రీమన్నారాయణా | జయతు జయతు||

కాసులారా! మీభక్తికి మెచ్చితిమి వరంబులు గోరుకొను
డిచ్చెద.

నాగ— జననీజనకులారా! భవదీయదివ్య దర్శనప్రాప్తికన్న నేగోర
దగిన చెద్దియుండేదుగాని

గీ. పలువిధంబుల ననుభోవ ♦ బట్టుబట్టి

ధన భువంబులు గోల్పోయి ♦ వనిచరించు

నృపుజనార్దను కీకల్ని • నమ్మినొసగి
నన్నదమనన్నిధికి జేర్చు • కన్నలొండీ!

పర్వ—

గీ. దేవుడవు నీకుదెలియని • దేమిగలదు
వలదు నాకికనీతుచ్చ • వైభవములు
తమపదాం భోజములజేరి • విమలభక్తి
తోడబూజింప వరమునే • గోరువాడ!

వి— జనార్దనా నీభక్తి ధర్మబులకు నేనంతసిద్ధిని నాగభూష
ణా వర్మపేట నిన్నొలచుచున్న యీతిజే జనార్దనుడునుమా!

నాగ— హా తగిడి (కాళ్ళపైబడును)

మ. అకటా యెంతకృతఘ్నుడన్ గుఱుతి నే • సజ్జనడన్ ద్రోహినీ
నొక నాడైనను మిమ్ము ద్రచ్చినిజమే • నొప్పార గుర్తించలే
దొకసామాన్యపువానిగాగమది మి • మ్మాహించి పల్కామలో
యెకిమీదా! అలయింపజేసితికిటా • యీతిచ్చసైరిపుమా!

జనా— మహాత్మా నీవునాకు మహోపకారివి నీయనుగ్రహంబున
గదా! నాకీజైవదర్శనం బబ్బినది లెమ్ము

విశ్వాభక్తులారా! ఇటువినుడు

ఉ. వారక నాగభూషణుని • బట్టిశైవైశ్చరు డప్తకప్తముల
గూరిమిబెట్ట రాజ్యమును • గోరిజన్మాను గానకంప నీ
తీరున లచ్చినందియము • దీరగ వీనికదృష్టమీయనీ
నారదమాని వారణము • నాదగుదర్శనము లభింపగన్

జనా-నాగ— ఋషికుల వలంసమా తమనుదెలిసికొనలేక బోయితి
మి యిదే ననుస్కరించుచున్నాము తమకృపవలన
మేముధను వ్రలమయితిమి.

నా— భక్తనరులారా! మీ బాగునకై నేన నాటిస నీజనుంకరించి
 నృద్విబొంది ఫలించినందుకు నేననూ గృతాగ్ధాత్మతీని.
 నా నా సీరాజ్యంబు స్వీకరించిన శిష్యాళిగిష్యాళిచే నరా
 జ్యకింబుగాన న్నడి. వె/ ప్రబోయి సీరాజ్యమేలుకొను
 ము నాగభూషణా సీవీమైస్వర్ణమును స్వీకరింపుము మీర
 ర్వింట్లు గొంతుకొని విహనుకంబు లనుభవించి విన్నుట నా
 నా ముజ్యమున కేతేరుడు సుమేగుచున్నాము

(అగ్రాధానము)

నాగ— ప్రభూత్తమా! మనమిక భీమచగిరిమున కేగుచుము రిండు
 (నమ్మమించుచు)

భీమచగిరిము.

[ఒక్కొక్క పట్టాభిషేకము]

1483.9